

ԵՐԵՎԱՆ - 2025

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ.....	2
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	3
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ և ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ	4
ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	9
ՈԼՈՐՏԸ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԸ.....	11
ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ.....	19
ՇՐՋԱԿԱ ՍԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ.....	53
ՇՐՋԱԿԱ ՍԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԿԱՆԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	77
ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՍԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ	85
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	91

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ծրագրի անվանումը	«Մինչև 2026 թվականը կառուցվող, հիմնանորոգվող կամ վերակառուցվող 300 դպրոցների» ծրագիր
Պատվիրատու	ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ (ՀՏԶՀ)
Նախագծային կազմակերպություն	«ԿԱՊԻՏԱԼ ԴԻԶԱՅՆ» ՍՊԸ, հեռ.՝ +374 98127677 Էլ. հասցե՝ capital.project@hotmail.com
ՇՄԱԳ Հաշվետվություն կազմող	«ԹՐԻԳԳԵՐ» ՍՊԸ, հեռ.՝ +374 94 40 47 34 Էլ. հասցե՝ triggermonitoring@gmail.com
Կառուցապատվող տարածքի գտնվելու վայրը	Արարատի մարզ, Մասիս համայնք, Արևաբույր բնակավայր
Կրթահամալիրի շենքի կառուցապատման մակերեսը	2102.5 ք.մ
Հողատարածքի մակերեսը	1.5 հա
Կրթահամալիրի նախագծային հզորությունը	200 աշակերտի համար նախատեսված դպրոց և 40 երեխայի համար նախատեսված մանկապարտեզ

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ և ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ

Ներկայացվող սահմանումները և եզրույթները /տերմիններ/ բերվում են ՀՀ բնապահպանական ոլորտի օրենքներից և նորմատիվ փաստաթղթերից:

**Շրջակա միջավայր`** բնական և մարդածին տարրերի (մթնոլորտային օդ, ջրեր, հողեր, ընդերք, լանդշաֆտ, կենդանական ու բուսական աշխարհ, ներառյալ` անտառ, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ, բնակավայրերի կանաչ տարածքներ, կառույցներ, պատմության և մշակույթի հուշարձաններ) և սոցիալական միջավայրի (մարդու առողջության և անվտանգության), գործոնների, նյութերի, երևույթների ու գործընթացների ամբողջությունը և դրանց փոխազդեցությունը միմյանց ու մարդկանց միջև.

շրջակա միջավայրի վրա ազդեցություն` հիմնադրությային փաստաթղթի գործողության կամ նախատեսվող գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա հնարավոր փոփոխությունները.

նախատեսվող գործունեություն` շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցություն ունեցող ուսումնասիրություն, արտադրություն, կառուցում, շահագործում, վերակառուցում, ընդլայնում, տեխնիկական և տեխնոլոգիական վերազինում, վերապրոֆիլավորում, կոնսերվացում, տեղափոխում, լուծարում, փակում.

**ձեռնարկող`** սույն օրենքի համաձայն` փորձաքննության ենթակա հիմնադրությային փաստաթուղթ մշակող, ընդունող, իրականացնող և (կամ) գործունեություն իրականացնող կամ պատվիրող պետական կառավարման կամ տեղական ինքնակառավարման մարմին, իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձ.

**ազդակիր համայնք`** շրջակա միջավայրի վրա հիմնադրությային փաստաթղթի կամ նախատեսվող գործունեության հնարավոր ազդեցության ենթակա համայնքի (համայնքների) բնակչություն` ֆիզիկական և (կամ) իրավաբանական անձինք.

շահագրգիռ հանրություն` փորձաքննության ենթակա հիմնադրությային փաստաթղթի ընդունման և (կամ) նախատեսվող գործունեության իրականացման

առնչությամբ հետաքրքրություն ցուցաբերող իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք.

գործընթացի մասնակիցներ՝ պետական կառավարման ու տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, ֆիզիկական ու իրավաբանական անձինք, ներառյալ՝ ազդակիր համայնք, շահագրգիռ հանրություն, որոնք, սույն օրենքի համաձայն, մասնակցում են գնահատումների և (կամ) փորձաքննության գործընթացին.

հայտ՝ ձեռնարկողի կամ նրա պատվերով կազմած հիմնադրությային փաստաթղթի մշակման և (կամ) նախատեսվող գործունեության նախաձեռնության մասին ծանուցման փաթեթ.

բնության հատուկ պահպանվող տարածք՝ ցամաքի (ներառյալ՝ մակերևութային ու ստորերկրյա ջրերը և ընդերքը) և համապատասխան օդային ավազանի՝ սույն օրենքով գիտական, կրթական, առողջաբարական, պատմամշակութային, ռեկրեացիոն, զբոսաշրջության, գեղագիտական արժեք են ներկայացնում, և որոնց համար սահմանված է պահպանության հատուկ ռեժիմ.

ազգային պարկ՝ բնապահպանական, գիտական, պատմամշակութային, գեղագիտական, ռեկրեացիոն արժեքներ ներկայացնող միջազգային և (կամ) հանրապետական նշանակություն ունեցող տարածք, որը բնական լանդշաֆտների ու մշակութային արժեքների զուգորդման շնորհիվ կարող է օգտագործվել գիտական, կրթական, ռեկրեացիոն, մշակութային և տնտեսական նպատակներով, և որի համար սահմանված է պահպանության հատուկ ռեժիմ.

ազգային պարկի արգելոցային գոտի՝ ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ գործում է պետական արգելոցի համար սույն օրենքով սահմանված ռեժիմը.

ազգային պարկի արգելավայրային գոտի՝ ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ գործում է պետական արգելավայրի համար սույն օրենքով սահմանված ռեժիմը.

ազգային պարկի ռեկրեացիոն գոտի՝ ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ թույլատրվում է քաղաքացիների հանգստի և զբոսաշրջության ու դրա հետ կապված սպասարկման ծառայության կազմակերպում

ազգային պարկի տնտեսական գոտի՝ ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ թույլատրվում է ազգային պարկի ռեժիմին համապատասխանող տնտեսական գործունեություն.

պետական արգելավայր՝ գիտական, կրթական, պատմամշակութային, տնտեսական արժեք ներկայացնող տարածք, որտեղ ապահովվում են էկոհամակարգերի և դրանց բաղադրիչների պահպանությունը և բնական վերարտադրությունը.

պետական արգելոց՝ գիտական, կրթական, պատմամշակութային արժեք ներկայացնող առանձնահատուկ բնապահպանական, գեղագիտական հատկանիշներով օժտված միջազգային և (կամ) հանրապետական նշանակություն ունեցող տարածք, որտեղ բնական միջավայրի զարգացման գործընթացներն ընթանում են առանց մարդու անմիջական միջամտության.

բնության հատուկ պահպանվող տարածքի պահպանման գոտի՝ տարածք, որի ստեղծման նպատակն է սահմանափակել (մեղմացնել) բացասական մարդածին ներգործությունը բնության հատուկ պահպանվող տարածքների էկոհամակարգերի, կենդանական ու բուսական աշխարհի ներկայացուցիչների, գիտական կամ պատմամշակութային արժեք ունեցող օբյեկտների վրա.

աշխարհաֆտ՝ աշխարհագրական թաղանթի համասեռ տեղամաս, որը հարևան տարածքներից տարբերվում է երկրաբանական կառուցվածքի, ռելիեֆի, կլիմայի, հողաբուսական ծածկույթի և կենդանական աշխարհի ամբողջությամբ.

հող՝ երկրի մակերևույթում բիոտիկ, աբիոտիկ և մարդածին գործոնների երկարատև ազդեցության արդյունքում առաջացած ինքնուրույն բնագիտապատմական հանքաօրգանական բնական մարմին՝ կազմված կոշտ հանքային և օրգանական մասնիկներից, ջրից ու օդից և ունի բույսերի աճի ու զարգացման համար համապատասխան պայմաններ ստեղծող յուրահատուկ գենետիկամորֆոլոգիական հատկանիշներ ու հատկություններ.

հողային պրոֆիլ՝ հողագոյացման գործընթացում օրինաչափորեն փոփոխվող և գենետիկորեն կապակցված հողային հորիզոնների ամբողջություն.

խախտված հողեր՝ առաջնային տնտեսական արժեքը կորցրած և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ներգործության աղբյուր հանդիսացող հողեր

հողի բերրի շերտ՝ հողային ծածկույթի վերին շերտի բուսահող, որն օգտագործվում է հողերի բարելավման, կանաչապատման, ռեկուլտիվացման նպատակներով.

հողի պոտենցիալ բերրի շերտ՝ հողային պրոֆիլի ստորին մասը, որն իր հատկություններով համընկնում է պոտենցիալ բերրի ապարների (բուսականության աճի համար սահմանափակ բարենպաստ քիմիական կամ ֆիզիկական հատկություններ ունեցող լեռնային ապարներ) հատկություններին.

հողածածկույթ՝ երկրի կամ դրա ցանկացած տարածքի մակերևույթը ծածկող հողերի ամբողջությունն է.

հողի բերրի շերտի հանման նորմեր՝ հողի հանվող բերրի շերտի խորությունը (սմ), ծավալը (մ^3), զանգվածը (տ).

ռեկուլտիվացում՝ խախտված հողերի վերականգնմանն ուղղված (օգտագործման համար պիտանի վիճակի բերելու) միջոցառումների համալիր, որը կատարվում է 2 փուլով՝ տեխնիկական և կենսաբանական.

կենսաբանական բազմազանություն՝ ցամաքային, օդային և ջրային էկոհամակարգերի բաղադրիչներ համարվող կենդանի օրգանիզմների տարատեսակություն, որը ներառում է բազմազանությունը տեսակի շրջանակներում, տեսակների միջև և էկոհամակարգերի բազմազանությունը.

բնապահպանական կառավարման պլան՝ գործունեության հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող միջոցառումներ և դրանց իրականացման մշտադիտարկման ցուցիչներ, որոնք հստակ են և չափելի՝ որոշակի ժամանակի ընթացքում.

բնության հուշարձան, բնության հատուկ պահպանվող տարածքի կարգավիճակ ունեցող գիտական, պատմամշակութային և գեղագիտական հատուկ արժեք

ներկայացնող երկրաբանական, ջրաերկրաբանական, ջրագրական, բնապատմական, կենսաբանական բնական օբյեկտ.

պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններ՝ պետական հաշվառման վերցված պատմական, գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող կառույցները, դրանց համակառույցներն ու համալիրները՝ իրենց գրաված կամ պատմականորեն իրենց հետ կապված տարածքով, դրանց մասը կազմող հնագիտական, գեղարվեստական, վիմագրական, ազգագրական բնույթի տարրերն ու բեկորները, պատմամշակութային և բնապատմական արգելոցները, հիշարժան վայրերը՝ անկախ պահպանվածության աստիճանից:

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 2014թ. հունիսի 21-ի ՀՕ 110-Ն (փոփոխությունները 2023թ. մայիսի 3) 12-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 8-ի «ա» ենթակետի համաձայն, նախատեսվող գործունեության նախագծային փաստաթղթերը ենթակա են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման սույն հաշվետվությունը կազմվել է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի և ՀՀ կառավարության որոշումների պահանջներին համապատասխան:

Շրջակա միջավայրի վրա մարդկային գործունեության վնասակար ազդեցության կանխման, կենսոլորտի կայունության պահպանման, բնության և մարդու կենսագործունեության ներդաշնակության պահպանման համար կարևորագույն նշանակություն ունի յուրաքանչյուր նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ճշգրիտ և լիարժեք գնահատումը:

Գործունեության բնապահպանական գնահատումը պետք է ներառի ուղղակի և անուղղակի ազդեցության կանխորոշումը, նկարագրությունը և հիմք հանդիսանա դրանց կանխարգելման կամ հնարավոր նվազեցման պարտադիր միջոցառումների մշակման համար:

Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունը սահմանում է, որ «Պետությունը խթանում է շրջակա միջավայրի պահպանությունը, բարելավումը և վերականգնումը, բնական պաշարների ողջամիտ օգտագործումը և այլն»:

Սկսած 1991թ. շրջակա միջավայրի պահպանությանն առնչվող ավելի քան 25 օրենսգրքեր և օրենքներ, բազմաթիվ ենթաօրենսդրական ակտեր և կանոնակարգեր են ընդունվել:

Ծրագրով իրականացվելիք աշխատանքների արդյունքում նախատեսվող շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվությունը մշակված

է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի հիման վրա:

Հաշվետվությունը ներառում է տվյալներ, հիմնավորումներ և հաշվարկներ, որոնք անհրաժեշտ են շրջակա միջավայրի վրա նախատեսվող գործունեության ազդեցության փորձաքննության իրականացման համար:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման (այսուհետ՝ ՇՄԱԳ) նպատակն է բացահայտել նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում կանխատեսվող էկոլոգիական ազդեցությունը (շրջակա միջավայրը աղտոտող վնասակար նյութերը, թափոնները և այլ գործոններ), վերլուծել և գնահատել այն և ցույց տալ, որ նախատեսված են դրա կանխարգելմանը, չեզոքացմանը և կամ նվազեցմանը ուղղված անհրաժեշտ միջոցառումներ:

Սույն հաշվետվությունը կազմվել է Արարատի մարզի Մասիս համայնքի Արևաբույր բնակավայրում նոր կրթահամալիրի կառուման համար, որի նախագծային տեղակայման աշխատանքներն իրականացվել են «ԿԱՊԻՏԱԼ ԴԻԶԱՅՆ» ՍՊԸ-ի կողմից:

- Նախագծի մշակման համար հիմք են հանդիսացել.
- Ինժեներակրաքանական հետազոտությունների արդյունքները,
- ՀՀ ում գործող օրենքներն ու նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերը,
- Պատվիրատուի առաջադրանքը՝ պայմանավորված համապատասխան հատակագծային ու ծավալատարածական լուծումներով:

Ծրագրի նպատակն է Սեյսմիկ անվտանգության բարելավման ծրագրի շրջանակում առաջնահերթ համարվող դպրոցների ուժեղացումը կամ նորի կառուցումը: Դպրոցներն ամրացնելու կամ նորը կառուցելու պարագայում, որպես ծրագրի վերջնական արդյունք կապահովվի սեյսմակայուն դպրոցների շենքերի բարելավված տեսակարար կշիռը:

Ծրագիրը համահունչ է ՀՀ կառավարության «Աղետների ռիսկերի նվազեցման ազգային ռազմավարության» նպատակներին և ուղղված է երկրի սեյսմակայունության ապահովմանը, անհատական և հասարակական անվտանգության մակարդակի բարձրացմանը և երկրի կայուն զարգացմանը:

ՈԼՈՐՏԸ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԸ

Հայաստանի Հանրապետության բնապահպանական օրենսդրական և կարգավորիչ շրջանակն ընդգրկում է ավելի քան 30 բնապահպանական օրենքներ: Քաղաքաշինության ոլորտի համար առավել կիրառելի ազգային բնապահպանական քաղաքականությունները և օրենսդրական կարգավորիչ հիմքերն ներկայացված են ստորև.

- ՀՀ Սահմանադրություն (2015) 10-րդ հոդվածը սահմանում է, որ ՀՀ ընդերքը և ջրային ռեսուրսներ հանդիսանում են պետության բացառիկ սեփականությունը, իսկ հոդված 12-ը՝ պետության խթանիչ դերը շրջակա միջավայրի պահպանության, բարելավման, վերականգնման և բնական պաշարների ողջամիտ օգտագործման գործընթացում՝ հաշվի առնելով կայուն զարգացման սկզբունքները և պատասխանատվությունն ապագա սերունդների առջև, ինչպես նաև յուրաքանչյուր ոքի պարտավորությունը շրջակա միջավայրի պահպանման գործընթացում:
- ՀՀ Օրենքը Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին, 2014թ. հունիսի 21-ի ՀՕ 110-Ն (փոփոխությունները 2023թ. մայիսի 3) - պահանջում է իրականացնել ծրագրերի դասակարգում ըստ կատեգորիաների՝ կախված գործունեության տեսակից և չափերից, իրականացնել ազդեցությունների գնահատում, և պետական փորձաքննության իրականացման արդյունքում ստանալ փորձագիտական եզրակացություն:
- «ՀՀ հողային օրենսգիրք» (2001) - սահմանում է պետական, այդ թվում՝ տարբեր նպատակային նշանակության (գյուղատնտեսական, շինարարական, արդյունաբերական և այլ նպատակներով) հողերի օգտագործման դրույթները:
- «ՀՀ Ջրային օրենսգիրք» (2002),
- «Ջրի ազգային քաղաքականության հիմնադրույթների մասին» ՀՀ օրենք,
- «ՀՀ Ջրի ազգային ծրագրի մասին» ՀՀ օրենք (2006),
- «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենք (2006),

- «Հողերի օգտագործման և պահպանման նկատմամբ վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենք (2008),
- ՀՀ Օրենքը Թափոնների մասին (2004) կարգավորում է թափոնների, այդ թվում շինարարական աղբի, հավաքագրումը, տեղափոխումը, պահեստավորումը, վերամշակումը և տեղադրումը ՀՀ-ում:
- ՀՀ Օրենքը Մթնոլորտային Օդի Պահպանության մասին (ընդունված 1994թ. և լրամշակված 2022թ.) - կարգավորում է մթնոլորտային օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի պահպանությանը, մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները:
- ՀՀ Օրենքը Բնապահպանական Վերահսկողության մասին (2005) կարգավորում է ՀՀ-ում պետական վերահսկողության կազմակերպումը տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից բնապահպանական օրենսդրության և ՇՄԱԳ փորձագիտական եզրակացության պահանջների կատարման վերաբերյալ:
- ՀՀ Օրենքը Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին (2000) կարգավորում է տնտեսական գործունեության վերահսկողության ստուգայցերի իրականացման արարողակարգերը:
- ՀՀ Օրենքը Քաղաքաշինության մասին (1998) (Հոդվածներ 13, 14, 15, 16, Գլուխ 6) կարգավորում է շինարարական գործընթացի կազմակերպումը, պահանջում է նախատեսվող գործունեության մասին տեղակատվության հրապարակումը և նախագծման փուլում հանրության մասնակցությունը: Քաղաքաշինության ոլորտում բնապահպանական նորմերի և նորմատիվային փաստաթղթերի կիրառումն ապահովվում է Քաղաքաշինարարության նախարարի ՀՀ ՇՆ 10-01-2014 Շինարարությունում, նորմատիվ փաստաթղթերի համակարգ. Հիմնական դրույթներ Շինարարական նորմերը հաստատելու մասին N65-Ն հրամանով (8 ապրիլի 2014):

- ՀՀ Օրենքը Պատմության և մշակութային անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին (1998թ.) սահմանում է իրավական և քաղաքական հիմքեր ՀՀ-ում մշակութային և պատմական հուշարձանների օգտագործման համար և կարգավորում է հարաբերությունները պահպանության և օգտագործման միջև: Այն նկարագրում է նոր հուշարձանի հայտնաբերման դեպքում կիրառվող ընթացակարգերը, սահմանում է հուշարձանների պետական գրանցման կանոնները, դրանց շուրջ պահպանման գոտու գնահատումը, և պատմամշակութային արգելավայրերի ստեղծումը:
- ՀՀ Օրենքը Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին (2006թ.) սահմանում է Հանրապետության համալիր կամ առանձին բնական օբյեկտների, ինչպես նաև բնության հատուկ պահպանվող տարածքների էկոհամակարգերի զարգացման, վերականգնման, պահպանման, վերարտադրության և օգտագործման իրավական հիմքերը և պետական քաղաքականության հարաբերությունները: Համաձայն օրենքի բնության հատուկ պահպանվող տարածքները ըստ նշանակության դասակարգվում են միջազգային, հանրապետական և տեղական կարևորության տարածքների, ըստ կատեգորիայի՝ պետական արգելոցի, ազգային պարկի, պետական արգելավայրի և բնության հուշարձանի:
- ՀՀ Օրենքը Բուսական աշխարհի մասին (1999թ.) սահմանում է ՀՀ պետական քաղաքականությունը բուսական աշխարհի պահպանման, պաշտպանության օգտագործման և վերարտադրության ոլորտներում: Օրենքը սահմանում է բուսական աշխարհի պետական գույքագրման և պետական մշտադիտարկման իրականացման նպատակները, բուսական աշխարհի Կարմիր գրքի կազմման պահանջները և մոտեցումները, բուսական աշխարհի օգտագործման պայմանները, օգտագործման իրավունքից զրկելու պայմանները, բուսական աշխարհի պահպանման դրույթները և տնտեսական գործիքները բուսական աշխարհի ռեսուրսների կայուն օգտագործման և մշտադիտարկման համար:

- ՀՀ Օրենքը Կենդանական աշխարհի մասին (2000թ.) սահմանում է ՀՀ պետական քաղաքականությունը կենդանական աշխարհի պահպանման, օգտագործման և վերարտադրության ոլորտներում: Օրենքը սահմանում է կենդանական աշխարհի ուսումնասիրությունների, պետական մշտադիտարկման, պետական գույքագրման նպատակները, կենդանական աշխարհի Կարմիր գրքի կազմման սկզբունքները, կենդանատեսակների օգտագործման պայմանները, օգտագործման իրավունքից զրկելու հիմքերը, կենդանիների պահպանման դրույթները, և կենդանական աշխարհի ռեսուրսների կայուն օգտագործման և մշտադիտարկման տնտեսական գործիքները:
- ՀՀ Օրենք Սեյսմիկ պաշտպանության մասին (12 հունիս, 2002 թ.) սահմանում է ՀՀ սեյսմիկ պաշտպանության բնագավառի կազմակերպման հիմնադրույթները և կարգավորում է դրա հետ կապված հարաբերությունները:
- ՀՀ Քաղաքաշինության մասին օրենք (05 մայիս, 1998 թ.) սահմանում է Հայաստանի Հանրապետությունում քաղաքաշինական գործունեության հիմնադրույթները և կարգավորում այդ գործունեության հետ կապված հարաբերությունները:
- ՀՀՇՆ 31-01-2014 «Բնակելի շենքեր. մաս I. Բազմաբնակարան բնակելի շենքեր» շինարարական նորմերը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության քաղաքաշինության նախարարի 2001 թվականի հոկտեմբերի 1-ի N 82 հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին:
- ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարի հրաման N 11- Ն «Շինարարական արտադրության կազմակերպման աշխատանքների կատարում Շինարարական նորմերը հաստատելու մասին» (14 հունվար 2008) (Գլուխ IX):
- ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարի հրաման N 44 Շինարարության որակի տեխնիկական հսկողության իրականացման հրահանգ (28 ապրիլի 1998) պահանջում է շինարարությանը վերաբերվող բոլոր նորմերի և ստանդարտների կիրառումը տնտեսվարող սուբյեկտի կողմից:
- ՀՀ Կառավարության որոշում N 121-Ն «Հայաստանի Հանրապետությունում վտանգավոր թափոնների գործածության գործունեության լիցենզավորման

կարգը հաստատելու մասին» (2003) սահմանում է ՀՀ-ում վտանգավոր թափոնների գործածության գործունեության լիցենզավորման պայմանները և կարգավորվում է դրա հետ կապված հարաբերությունները:

- ՀՀ Կառավարության որոշում N 108-Ն (2018 թ.) «Բնակավայրերի կանաչ գոտիների չափերին և տեսակային կազմին ներկայացվող պահանջները սահմանելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2008 թվականի հոկտեմբերի 30-ի N1318-Ն որոշումը ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» սահմանվում է քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի կանաչ գոտիների չափերը՝ ըստ բնակավայրի տարածքի, կանաչ գոտիների տեսակները և կանաչապատման տարրերի տեսակային կազմը (տեսականին)՝ ըստ գոտիականության, ինչպես նաև կանաչ գոտիների անտառների պահպանությանն ու արդյունավետ օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները:
- ՀՀ Կառավարության որոշում N 1059-Ա (սեպտեմբերի 25, 2014 թ.) «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և ռազմավարության բնագավառում պետական ծրագիրը և միջոցառումները հաստատելու մասին» հաստատում է ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը՝ համաձայն հավելվածի 1-ի և Հայաստանի բնության հատուկ պահպանվող տարածքների պահպանության և օգտագործման բնագավառի 2014- 2020 թվականների պետական ծրագրի միջոցառումները՝ համաձայն N 2 հավելվածի:
- ՀՀ կառավարության N 1404-Ն որոշում 02.11.2017թ. «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 20.07.2006.N 1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին»:
- ՀՀ կառավարության N 781-Ն որոշում (31.07.2014թ.) «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին»:

- ՀՀ կառավարության N 1504-Ն որոշում 25.12.2014թ. «Պետական միջոցների հաշվին կառուցվող (վերակառուցվող, նորոգվող) օբյեկտներում էներգախնայողության և էներգաարդյունավետության բարձրացմանն ուղղված միջոցառումների կիրառման մասին»:
- ՀՀ կառավարության N 426-Ն որոշում 12.04.2018թ. «Նոր կառուցվող բնակելի բազմաբնակարան շենքերում, ինչպես նաև պետական միջոցների հաշվին կառուցվող (վերակառուցվող, նորոգվող) օբյեկտներում էներգախնայողության և էներգաարդյունավետության տեխնիկական կանոնակարգը սահմանելու մասին»:
- ՀՀ կառավարության որոշում N 967-Ն ՀՀ (14 օգոստոս, 2008 թ. «Բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին») հաստատում է ՀՀ-ում բնության հուշարձանների ցանկը՝ ըստ հավելվածի:
- ՀՀ կառավարության որոշում N 71-Ն «Հայաստանի Հանրապետության կենդանիների Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» (հունվարի 29, 2010 թ.) հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության կենդանիների Կարմիր գիրքը՝ համաձայն հավելվածի:
- ՀՀ կառավարության որոշում N 72-Ն «Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին որոշումը» (հունվարի 29, 2010թ.) հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գիրքը՝ համաձայն հավելվածի:
- ՀՀ կառավարության որոշում N 596-Ն (19 մարտ, 2015թ.) ՀՀ-ում «Կառուցապատման նպատակով թույլտվությունների և այլ փաստաթղթերի տրամադրման կարգը հաստատելու և ՀՀ կառավարության մի շարք որոշումներ ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» սահմանում է կառուցապատման նպատակով թույլտվությունների և այլ փաստաթղթերի տրամադրման կարգը՝ համաձայն N1 հավելվածի:
- ՀՀ տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարի հրաման N-1243-Ն (30 նոյեմբերի, 2015 թ.) «Սեյսմիկ պաշտպանության բնագավառի հատուկ և կարևոր նշանակության օբյեկտները սահմանելու

մասին», որը սահմանում է սեյսմիկ պաշտպանության բնագավառի հատուկ և կարևոր նշանակության օբյեկտները՝ համաձայն հավելվածի:

- ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի հրաման N 102-Ն (28 դեկտեմբեր, 2020թ.) ՀՀՇՆ 20.04-2020 «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարության նախագծման նորմեր» շինարարական նորմերը հաստատելու և ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2006 թվականի փետրվարի 3-ի N 24-Ն հրամանն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին»:
- ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի հրաման N 49-Ն (24.03.2016): «Հայաստանի Հանրապետության պետական հանրակրթական դպրոցների սեյսմիկ անվտանգության բարելավման 2015-2030 թվականների ծրագրի շրջանակներում իրականացվող դպրոցական շենքերի ուժեղացման և նորի կառուցման համար Հայաստանի Հանրապետությունում գործող շինարարական նորմերով թույլատրելի առավել բարձր պահանջներ և պայմաններ կիրառելու մասին»:
- ՀՀ առողջապահության նախարարի հրաման N 12-Ն (28.03.2017) «Հանրակրթական ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատություններին ներկայացվող պահանջներ» N 2.2.4-016-17 սանիտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի 2002 թվականի փետրվարի 11-ի N 82 հրամանն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին»:
- ՀՀ առողջապահության նախարարի հրաման N15-Ն (19.09.2012) «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական և անվտանգության N 2.2.8-003-12 սանիտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին»:
- ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի հրաման N 103-Ս ՀՀՇՆ31-03.01-2014 «Հանրակրթական նշանակության շենքեր» շինարարական նորմերը հաստատելու մասին»:
- ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի հրաման N 43-Ս (05.04.2018) «Բնակչության սակավաշարժ խմբերի և հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար շենքերի և շինությունների մատչելիության ապահովման նախագծման

կանոնների հավաքածուին հավանություն տալու մասին»
(<https://www.minurban.am/storage/Normative/43-A.pdf>):

- ՀՀ կառավարության որոշում N 438-Ն (20 ապրիլի, 2002թ.) «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական հաշվառման, ուսումնասիրման, պահպանության, ամրակայման, նորոգման, վերականգնման և օգտագործման կարգ հաստատելու մասին» հաստատում է պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական հաշվառման, ուսումնասիրման, պահպանության, ամրակայման, նորոգման, վերականգնման և օգտագործման կարգը:

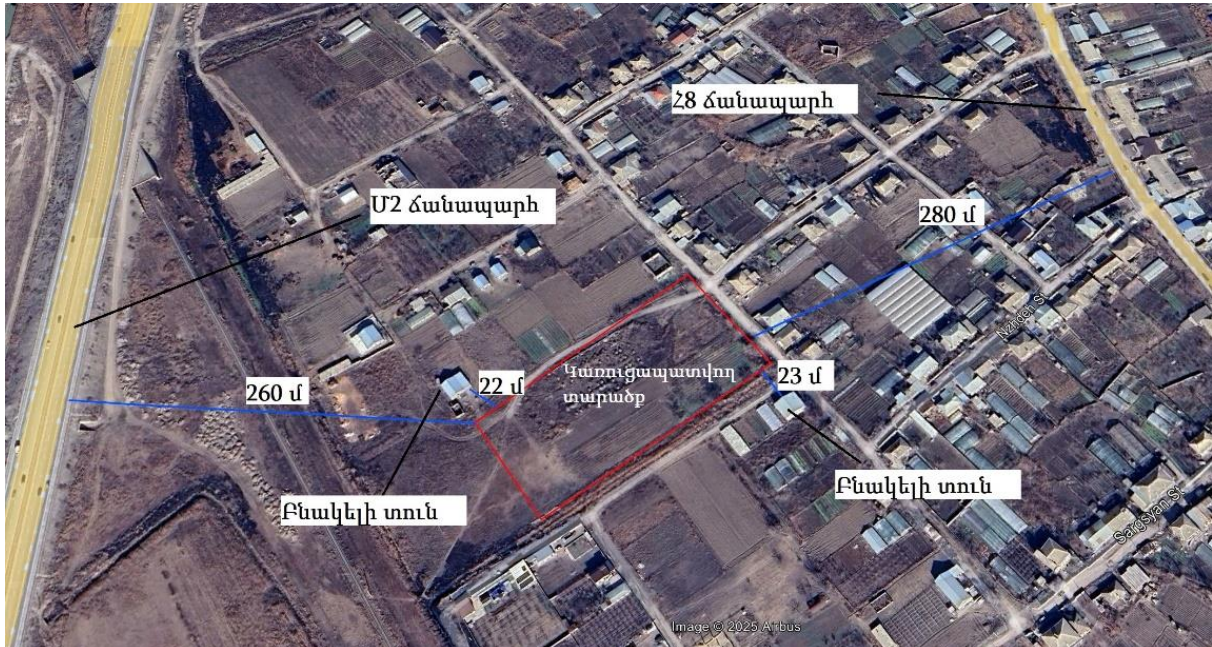
Ուղեցույցներ և ստանդարտներ

Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող քաղաքաշինության բնագավառի նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի ցուցակ (2013), որը պարունակում է ՀՀ-ում գործող շինարարական նորմերի համակարգը, այդ թվում՝ տարբեր տիպի աշխատանքների անվտանգության վերաբերյալ:

Բնապահպանական որակի ստանդարտներ, որոնք կիրառվում են ջրային ռեսուրսների, օդի, ինչպես նաև աղմուկի և թրթռումների ազդեցությունը որոշելու համար, մշակված են և կիրառելի են նաև քաղաքաշինարարական ոլորտի համար:

ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

Նախատեսվող գործունեության տարածքը գտնվում է Արարատի մարզի Մասիս համայնքի Արևաբույր բնակավայրում:

Հայցվող տարածքը իրենից ներկայացնում է չկառուցապատված տարածք: Հայցվող տարածքում ջրահոսքեր առկա չեն: Կառուցապատման տարածքի եզրագծի մոտակա բնակելի տնից հեռավորությունը կազմում է 22 մետր:

Հայցվող տեղամասի անկյունային կետերի կոորդինատները բերված են ստորև:

Կոորդինատական համակարգը ARM WGS 84

	X	Y	
1	4433453.60	8454439.87	
2	4433553.02	8454565.29	160.04
3	4433557.56	8454571.02	7.32
4	4433487.52	8454628.03	90.31
5	4433383.54	8454490.16	172.69
1	4433453.60	8454439.87	86.24

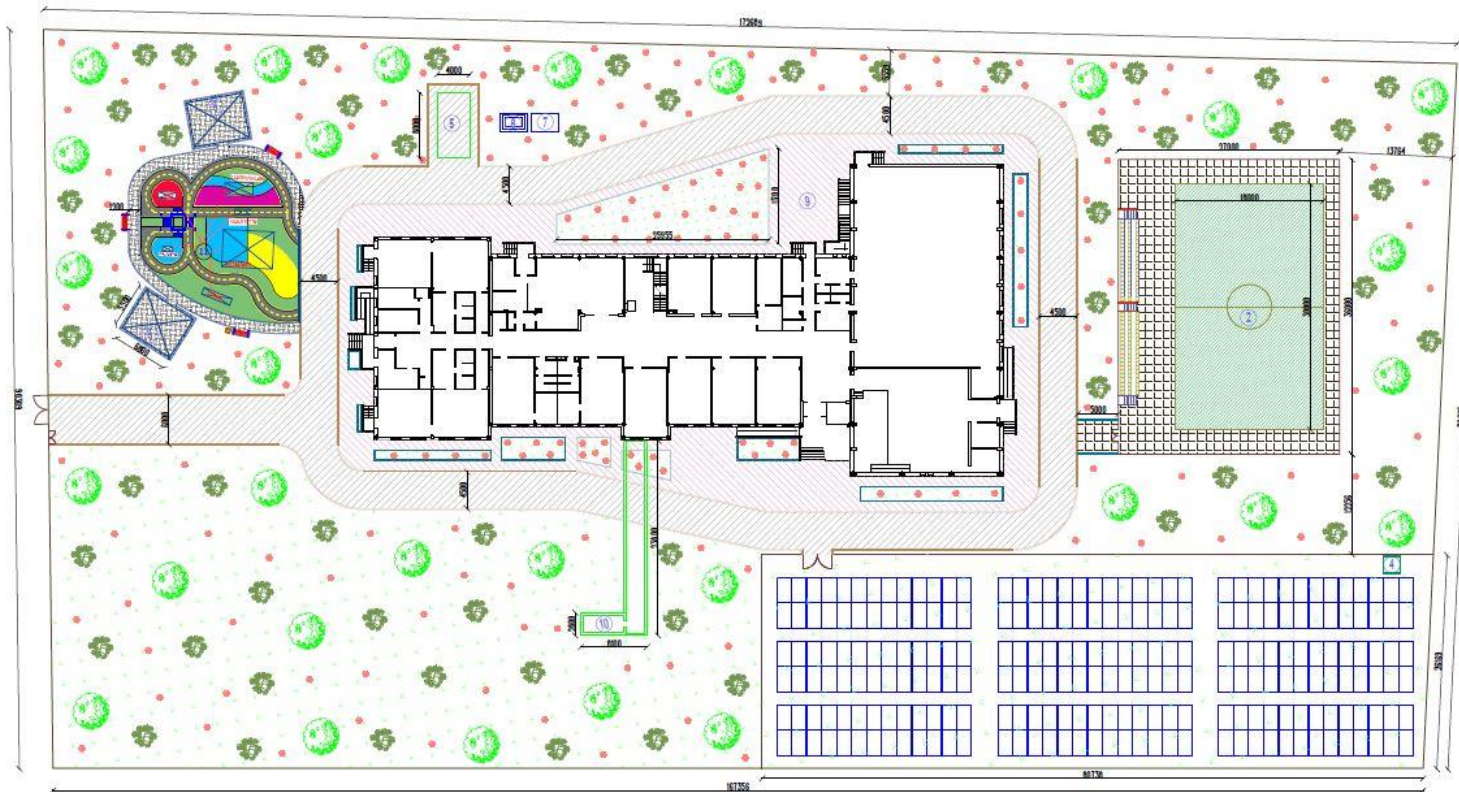
Նախատեսվող գործունեության նախագծային լուծումները հիմնվել են ՀՀ քաղաքաշինական և նորմատիվ փաստաթղթերի, ՀՀ գործող շինարարական նորմերի վրա, մասնավորապես.

- ✓ ՀՀՇՆ 30-01-2023 «Քաղաքաշինություն. քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի հատակագծում և կառուցապատում»,
- ✓ ՀՀՇՆ 31-03-2018 «Հասարակական շենքեր և շինություններ» շինարարական նորմերը հաստատելու և ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2001 թ. հոկտեմբերի 1-ի N82 հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին:
- ✓ ՀՀՇՆ 21-01-2014 «Շենքերի և շինությունների հրդեհային անվտանգություն»,
- ✓ ՀՀՇՆ 20.04 «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն»,
- ✓ ՀՀՇՆ II-0.00-2006 «Հակահրդեհային անվտանգություն. նախագծման նորմեր»,
- ✓ ՀՀՇՆ VI 13.102-99 «Բետոնյա և երկաթբետոնյան կոնստրուկցիաներ»,
- ✓ ՇՀՈՒՍ 2.01.07-85 «Բեռնվածքներ և ազդեցություններ»,
- ✓ ՇՀՈՒՍ 2.03.11-85 «Շինարարական կոնստրուկցիաների պաշտպանություն կորոզիայից»,
- ✓ ՇՀՈՒՍ 12-01-2004 «Շինարարության կազմակերպում»:

Այլ նորմեր և կարգավորումներ:

Համաձայն նախագծային լուծումների նոր կրթահամալիրը նախատեսված է լինելու մինչև 200 աշակերտի և մինչև 40 մակապարտեզի սաների համար: Շենքը բաղկացած է երկհարկանի դպրոցից և մեկհարկանի մանկապարտեզից:

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾ
(ՉԱՓԱԴՐՄԱՆԲ) Մ 1: 500

1. ԳԼԽԱՎՈՐ ԴՊՐՈՑ
2. ՄԴՈՐՏԱՅԻՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ
3. ԱՐԵՎԱՅԻՆ ՄԱՐԿԿՈՑՆԵՐԻ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՏԱՐԱԾՔ
4. ԼՐԱԿԱԶՄ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՏՈՐԱՅԻՆ ԵՆԹԱԿԱՅԱՆ
5. ՋԵՐՍՈՑ
6. ՄԱՐԿԱՆ ԿԱՅԱՆ
7. ՄԱՐԿԱՆ ՋՐԻ ՈՇԶԵՐԿՈՒՄԸ
8. ԶՐՈՒՑԱՐԱՆ
9. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲԱԿ
10. ԵԼԵ ԴԱՏԱԴՐԱՆԱԻՑ
11. ԽԱՐԱԳՐԱԴՐԱՆԱԿ

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀՍՏԱԿԱԳԻԾ

Նախագծով իրականացվել է ՀՀ Արարատի մարզի Արևաբույր բնակավայրի կրթահամալիրի արտաքին տարածքի բարեկարգման և կրթահամալիրի տեղակայման աշխատանքներ:

Տարածքը ցանկապատվում է մետաղական ցանկապատով: Տարածքը բարեկարգվում է: Իրականացվում են ասֆալտապատ ճանապարհներ ավտոմեքենաների համար, բազալտե ջարդոնից մայրեր:

Կառույցի շուրջը իրականացվում է սալվածք՝ մասնակի ասֆալտբետոնե ծածկույթից, մասնակի՝ բազալտե ջարդոնից: Մանկապարտեզի երեխաների համար դրսում կազմակերպվում է մանկական խաղահրապարակ իր շվաքարաններով: Խաղահրապարակները միմյանցից բաժանվում են սիզամարգերով: Խաղահրապարակի երկայնքով նախատեսված մայթ բետոնե ձևավոր սալերից ծածկությամբ: Նախատեսվում է տեղադրել նոր նստարաններ և աղբամաններ: Նախատեսվում է տեղադրել երկու զրուցատաղավար 6.8x5.5մ չափերով: Խաղահրապարակը նախատեսվում է կահավորել մանկական խաղերով: Խաղահրապարակների ընդհանուր մակերեսը՝ 320.0քմ:

Դպրոցի սաների համար նախատեսվում է կառուցել բաց սպորտհրապարակ 540.0քմ՝ իր տրիբունայով:

Տարածքում նախատեսվում է տեղակայել ուսումնական ջերմոց 32.0քմ:

Կրթահամալիրը հողամասի պարագծով ցանկապատվում է մետաղական 1.3մ բարձրությամբ ցանկապատերով: Գլխավոր հատակագծում նշված հատվածներում ելնելով ռելիեֆի անհարթություններից նախատեսվում է կառուցել ե/բ հենապատեր: Կրթահամալիրը ունի մեկ մուտք, որում տեղադրվում են մետաղական դարպաս և մետաղական դռնակ:

Կանաչապատ տարածքում տեղակայված է թաքստոցի գետնանցման ելքը:

Գլխավոր հատակագծում նշված վայրում նախատեսվում է կազմակերպել արևային ֆոտովոլտային կայանների տեղադրում, որոնց մի մասը 32 կ-տ տեղադրվելու է կրթահամալիրի տանիքին: Ֆոտովոլտային վահանակների

ընդհանուր քանակը 318 հատ, զբաղեցրած մակերեսը՝ մոտ 1500.0քմ: Գետնին տեղակայված ֆոտովոլտային վահանակների վնասվածքներից պաշտպանության նկատառումներից ելնելով նախատեսվում է դրանց տարածքը սահմանազատել մետաղական ցանկապատով, տեղադրել մուտքի դարպաս: Սահմանազատված տարածքում է տեղակայվելու նաև 400կՎԱ հզորությամբ էլ. ենթակայանը:

Կանաչապատ տարածքներում նախատեսվում է իրականացնել բուսահողի լիցք, սերմի ցանք: Նախատեսվում է իրականացնել նոր ծառատեսակների և թփերի տնկման աշխատանքներ: Տնկվող ծառատեսակներից են հացենի, թեղի, գիհի, եղնի, ուռենի, ակացիա և այլն: Նախատեսվում է իրականացնել տեղանքին համապատասխան թփերի տնկման աշխատանքներ: Ընդհանուր նախատեսվում է մոտ 130 հատ ծառատեսակի և 1500 հատ թփերի տնկման աշխատանքներ:

Նախատեսվում է իրականացնել տարածքի արտաքին լուսավորության ցանցի մոնտաժման աշխատանքներ:

Նախատեսվում է իրականացնել նոր ոռոգման ցանցի և ոռոգման պոմպակայանի կառուցման աշխատանքներ:

Տեխնիկատնտեսական ցուցանիշեր

Աղյուսակ 1

N	ՑՈՒՑԱՆԻՇԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	ՉԱՓՄԱՆ ՄԻԱՎՈՐ	
		քմ	%
1	Հողամասի մակերեսը	15000.0	100.0
2	Շենքի կառուցապատման մակերեսը	2102.5	14.01
3	Շենքի ընդհանուր մակերեսը	3445.3	-
4	Շենքի օգտակար մակերեսը	3059.3	-
5	Շինարարական ծավալը 0.00 նիշից բարձր	13973.99	-
6	Շինարարական ծավալը 0.00 նիշից ցածր	1394.4	-
7	Պատսպարանից ելքի մակերեսը	77.18	0.5
8	Ասֆալտապատման մակերեսը	1817.37	12.12
9	Սալվածքներ	1030.15	6.87
10	Զրուցարաններ 2 հատ 6.8x5.5մ չափերով	74.8	0.5
11	Խաղահրապարակներ	320.0	2.13
12	Բաց սպորտհրապարակ իր տրիբունայով	540.0	3.6
13	Ջերմոց	32.0	0.21
14	Կաթսայատուն	17.5	0.12
15	Մաքրման կայան	7.5	0.05
16	Մաքրված ջրի ռեզերվուար	7.5	0.05
17	Ընդհանուր կառուցապատման մակերեսը	6026.5	40.18
18	Կանաչապատման մակերես	8973.48	59.82

ՀՀ Արարատի մարզի Արևաբույր բնակավայրի կրթահամալիրի արտաքին ջրամատակարարման և ջրահեռացման աշխատանքային նախագիծը կազմված է Ճարտարապետական գլխավոր հատակագծի և համայնքի կազմից տրված տեխնիկական առաջադրանքի հիման վրա:

Նախագծով նախատեսվում է՝

1. Կառուցել de63մմ, $P=1.0$ ՄՊա, $L=200.0$ մ երկարությամբ ջրագիծ պոլիէթիլենե խողովակներով: Ջրագիծը միանում է կրթահամալիրից մոտ 130մ հեռավորությամբ անցնող $d=100$ մմ տրամագծով պողպատե ջրագծից: Ջրագծի միացման կետում կառուցվում է ե/բ փանանային հեր $D=1.0$ մ $H=2.10$ մ և նրան կից ջրագծի վրա ե/բ հակահրդեհային հիդրանտի հոր $D=1.5$ մ $H=2.10$ մ հիդրանտով $H=1.25$ մ: Կրթահամալիրի դիմաց սահմանագատման կետում նախագծվող ջրագծի վրա կատուցել ջրաչափական հանգույց DN50մմ որը տեղադրվում է $D=1.5$ մ $H=1.50$ մ ե/բ հոր մեջ:

Ջրագծի կառուցումից հետո կատարվում է փորձարկում, որից հետո ետլիցք ավազով:

2. Կառուցել de160մմ, $L=192.0$ մ երկարությամբ կենցաղային կոյուղագիծ, պոլիէթիլենե ակոսավոր խողովակներով: Կրթահամալիրից դուրս եկող կենցաղային կայուղաջրերը հավաքվում և տեղափոխվում են դեպի մաքրման կայան: Տեղադրվելու է Топас-15 տեսակի մաքրման կայան՝ 3.0իսմ օրական ծավալով: Մաքրման կայանից մշակված ջուրը կուտակվելու է ե/բ ռեզերվուարում հետագայում ոռոգման նպատակներով օգտագործելու համար: Կոյուղագծի վրա նախատեսվում է կառուցել թվով 15 հատ ե/բ դիտահորեր:

Կոյուղագծի կառուցումից հետո կատարվում է փորձարկում, որից հետո ետլիցք ավազով:

Տեղանքի գրունտների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ստացել ենք ինժեներաերկրաբանական ուսումնասիրությունների հաշվետվության հիման վրա:

Շինարարական աշխատանքների կատարման ժամանակ նախագծվող և այլ կոմունիկացիաների միջև պահպանել առնվազն 1.5մ հեռավորություն: Նախագիծը կազմված է ՀՀ-ում գործող շին նորմերի և կանոնների համաձայն:

ՀՈՂԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

Կառուցապատման ժամանակ կատարվելու է 10428.8մ³ ծավալի հողային աշխատանքներ՝ հանույթ, որից ետ լիցք՝ 5617.0մ³: Ավելացած 4811.8մ³ ծավալով հողային զանգվածն օգտագործվելու է տարածքի հարթեցման համար, քանի որ տարածքում առկա են ռելիեֆի անհարթություններ: Տարածքում առկա ռելիեֆի անհարթությունների հարթեցման համար իրականացվելու է գրունտների լիցք՝ 10051.0մ³ ծավալով, ուստի պակասող 5239.2մ³ ($10051.0 - 4811.8 = 5239.2$) ծավալով հողային զանգվածն է բերվելու է համայնքի կողմից հատկացված վայրից:

Հողային զանգվածն առաջանալու է մասնաշենքերի հիմքերի փորման, ներտարածքային ճանապարհների կառուցման, ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի կառուցման համար նախատեսվող աշխատանքներից: Հողային աշխատանքները կատարվելու են մեքենա-մեխանիզմներով և ձեռքի կտրող, հատող ժամանակակից գործիքներով: Յուրաքանչյուր 50սմ հաստությամբ շերտով ետլիցքից հետո կատարվելու է գրունտի չոր և թաց տոփանում: Հողային և հիմնային, տանիքի, հատակների հարդարման, ինչպես նաև լրող և պատող կոնստրուկցիաների շին. մոնտաժային աշխատանքները կատարվելու են համաձայն աշխատանքային նախագծի՝ ՇՆուԿ 3.02.02.-87-ի և ՇՆուԿ III-4-81-ի պահանջներին համապատասխան:

Համաձայն կատարված ինժեներակրաբանական ուսումնասիրությունների՝ բուն կրթահամալիրի տարածքում առկա չէ հողաբուսական շերտ: Ուստի տարածքի բարեկարգման և կանաչապատման համար անհրաժեշտ 897.35մ³ ծավալով բուսահողը ձեռք է բերվելու ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով՝ պայմանագրային հիմունքներով:

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՍ

Արտաքին հաշվարկային ջերմաստիճանը ընդունվել է՝ -10°:

Դպրոցները նախագծվել են Հայաստանի գյուղական վայրերի համար:

Շենքի ծավալա-տարածական լուծումը իրենից ներկայացնում է երեք իրար կցված ծավալներից երկհարկանի հիմնական դպրոցի մասնանաշենքից, մարզադահլիճի և հանդիսությունների դահլիճի մասնաշենքից և մեկ հարկանի մանկապարտեզից:

Դպրոցի, մանկապարտեզի և մարզադահլիճի մուտքերի մոտ նախատեսված են թեքահարթակներ:

Հանդիսությունների դահլիճը նախագծով նախատեսված է 144 նստատեղի համար, իսկ մարզասրահի երկրորդ հարկի մակարդակում նախատեսված է 60 տեղանոց տրիբունա, մարզադահլիճի չափերը՝ 24.7մx18.0մ:

Առաջին հարկի ռեկրեացիայի երկու կողմերում նախագծված են դասասենյակներ, կաբինետներ և բուֆետ:

Իսկ երկրորդ հարկի ռեկրեացիայի շուրջը՝ դասասենյակներ, ինֆորմատիկայի կաբինետ, մեթոդ կաբինետ, ռազմագիտության դասասենյակ, ռոբոտատեխնիկայի կաբինետ և ուսուցչանոցը:

Դպրոցի մասնաշենքում նախագծվել է նկուղային հարկ 21.6x20.4մ, որը օգտագործվելու է որպես թաքստոց:

Նկուղային հարկում տեղավորվել են գրադարանը, խոհանոցը, բուժկետը, պահոցները, տղաների և աղջիկների սանհանգույցները, էլեկտրովահանակ, ջրի ռեզերվուար, կաթսայատուն, կոյուղու պոմպարան: Թաքստոց տանող աստիճանը հազեցված է աստիճանային ամբարձիչով հաշմանդամների համար:

Բոլոր հարկերը իրար հետ կապված են աստիճանների միջոցով և ունի հարկերը կապող վերելակ հաշմանդամների համար:

Դպրոցի հիմնական մասնաշենքի երկրորդ հարկի կոնսոլային ծավալը արտահայտում և շեշտում է գլխավոր մուտքը, որը հանդիսանում է կառույցի կոմպոզիցիոն առանցքը:

Գլխավոր մուտքի աստիճանների մոտ նախատեսված է հարթակ դպրոցական բացօթյա միջոցառումների համար :

Մանկապարտեզի մասնաշենքը նախագծված է մեկ հարկից երկու խմբի համար և միջանցքով կապված է դպրոցի մասնաշենքի հետ:

Առաջին հարկում տեղադրված են հանդերձարաններ, սանհանգույցներ, խաղասենյակներ, ննջասենյակներ, վարիչի, բժշկի և դայակների սենյակներ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՀԱՐԴԱՐՈՒՄ

Ճակատի խարսխային մասը երեսապատված է բազալտե սալերով:

Նախագծով նախատեսված է Ճակատները երեսապատել ավտոկլավինացված ֆիբրոցեմենտային Ցմմ հաստությամբ սալերով, գործարանային ներկածածկույթով:

Մարգասրահի, հանդիսությունների դահլիճների և նախակրթարանի մասնաշենքի մուտքերը շեշտված են ֆիբրոցեմենտային այլ երանգի սալերով:

Տանիքի ծածկույթը մուգ մոխրագույն բիտումային կղմինդրից է:

Արտաքին դռները այլումինե ջերմակամրջակով են՝ ներկված մուգ մոխրագույն գույնով:

Արտաքին պատուհանագոգերը, հովհարը, քիվերը, դռների և պատուհանների շեպերը երեսապատել այլուկաբոնդով: Գլխավոր հատակագծում դպրոցի ամբողջ տարածքը բարեկարգված է, նախագծված է 4.0 x 8.0մ ջերմոց, 30x18մ բաց ցանկապատված մարգադաշտ, տնտեսական բաք, ինչպես նաև էլեկտրամարտկոցային ֆոտովոլտային արևային վահանակների համար ցանկապատով տարածք :

Դպրոցի հողամասը ամբողջ պարագծով ցանկապատված է:

ԿՈՆՍՏՐՈՒԿՏՈՐԱԿԱՆ ՄԱՍ

Մոդուլային կրթահամալիրի բազմակի օգտագործման տիպային շենքի կառուցման տիպային նախագծի կոնստրուկտորական մասը իրականացված է համաձայն Պատվիրատուի կողմից տրված տեխնիկական առաջադրանքի, ճարտարապետական լուծումների և համապատասխանում է ՀՀ գործող նորմերին և կանոններին:

Կառույցը բաղկացած է 3 մասնաշենքից, որոնք իրարից անջատված են հակասեյսմիկ կարանով՝

- դպրոցի մասնաշենք - 1 -:- 9 առանցքներում,
- մանկապարտեզի մասնաշենք - 3* -:- 1* առանցքներում:
- դահլիճների մասնաշենք՝ 10-:-13 առանցքներում:

Դպրոցի մասնաշենքը հատակագծում ուղղանկյուն է՝ 43.8x20.4մ առանցքային չափերով: Շենքը 2 հարկանի է, 2 -:- 6 առանցքներում ունի նկուղային հարկ, որը ծառայում է, որպես ապաստարան: Հարկերի բարձրությունը 1-:-9 առանցքներում 3.30մ է:

Կառույցի կոնստրուկտիվ համակարգը շրջանակային է: Հիմնակմախքը իրականացված է տարածական շրջանակակապային համակարգով միաձույլ երկաթբետոնից: Հիմնակմախքի լայնական շրջանակները 1-:-9 առանցքներով 3 և 4 թռիչքանի են: Թռիչքները 1.60, 6.80մ:

Լայնական շրջանակների քայլը՝ 5.40, 6.00:

Դահլիճների մասնաշենքը հատակագծում ուղղանկյուն է՝ 37.2x18.0մ առանցքային չափերով: Այն մեկ հարկանի է փոփոխական բարձրությամբ՝ 6.100-:-8.800մ:

Կառույցի լայնական մեկ հարկանի շրջանակները իրականացված են միաձույլ ե/բ սյուներով՝ 60,0x30,0սմ, մետաղական ֆերմաներով /1.8մ բարձրությամբ/:

Լայնական շրջանակների քայլը՝ 3.00, 3.40, 4.30մ:

Մանկապարտեզի մասնաշենքը հատակագծում ուղղանկյուն է, 13.6 x 24.2մ առանցքային չափերով: Այն 2 հարկանի է, հարկերի բարձրությունը 3,30մ է:

Կառույցի կոնստրուկտիվ համակարգը շրջանակային է: Հիմնակմախքը իրականացված է տարածական շրջանակակապային համակարգ միաձույլ երկաթբետոնից: Հիմնակմախքի լայնական շրջանակները 3*-:-1* առանցքներով 4 թռիչքանի են (թռիչքները՝ 6.00, 6.80, 5.40, 6.00մ), իսկ երկայնական շրջանակները 2 թռիչքանի (թռիչքները՝ 6.80մ):

Հաշվարկները իրականացված են LIRA-SAPR ծրագրերով: Սեյսմիկ ազդեցությունից հաշվարկի համար հիմնական ելակետային տվյալներ:

Հաշվարկը ըստ ՀՀՇՆ 20.04-2020 «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. Շինարարական նորմեր»՝

- սեյսմիկ գոտի՝ - 1 ($a=300$ սմ/վրկ²),
- գրունտի կարգը - II ($K_0=1,0$)
- թույլատրելի վնասվածքների գործակիցը - $K_1=0,4$,
- պատասխանատվության գործակիցը $K_2=1,3$ (աղյուսակ 9),
- շենքի հարկերի տեղափոխությունները և շեղվածքները որոշվել են ՀՀՇՆ 20.04-2020-ի 41 կետի համաձայն:

Կառույցի հիմքերը իրականացված են խաչահատվող հեծանների տեսքով: Հիմնային հեծանների բարձրությունը կազմում է 700մմ, իսկ լայնությունը՝ 800մմ: Հիմնային հեծանները իրականացվում են B20 դասի ծանր $g=2300$ կգ/մ³ ծավալային կշռով բետոնից:

Հիմքերի նախապատրաստական շերտը իրականացված է 100մմ հաստությամբ B7,5 դասի բետոնից:

Հիմնակմախքի սյուները իրականացված են 30x30սմ և 30x60սմ հատվածքով B20 դասի ծանր $g=2300$ կգ/մ³ ծավալային կշռով բետոնից:

Պարզունակները իրականացված են B20 դասի ծանր $g=2300$ կգ/մ³ ծավալային կշռով բետոնից 30x60սմ հատվածքի:

Ծածկերը իրականացված են 200մմ հաստությամբ միաձույլ հոծ սալի տեսքով B20 դասի ծանր $g=2300$ կգ/մ³ ծավալային կշռով բետոնից:

Դիաֆրագմաները իրականացված են 20սմ հաստությամբ B20 դասի ծանր $g=2300\text{կգ/մ}^3$ ծավալային կշռով բետոնից:

Ներքին աստիճանները իրականացվում են միաձույլ ե/բետոնե աստիճանաքայլ-հարթակներով B20 դասի ծանր բետոնից և ամրանավորված են երկտակ ամրանային ցանցով:

Սպորտդահլիճի ծածկը իրականացված է մետաղական ֆերմաների տեսքով հենված ե/բետոնե սյուների վրա: Ֆերման զուգահեռ գոտիներով է: Ֆերմայի վերին և ներքին գոտիներով իրականացված է հորիզոնական կապեր: Տանիքը իրականացված է փայտե ծպեղներով, որոնց ներքևի մասում ամրանում է փայտատաշեղային սալ, որի վրա տեղադրվում է բազալտե մանրաթելերով ջերմամեկուսիչ սալ:

Դպրոցի 1-:9 առանցքներում և մանկապարտեզի տանիքը իրականացված է փայտե կոնստրուկցիաներով:

Ծպեղների վրա իրականացված է կավարամած, որի վրա ամրանում է փայտատաշեղային սալ: Այն հանդիսանում է փաթեթոցային տանիքի հիմք:

Օգտագործված գրականություն՝

ՀՀՇՆ 20.04-2020 «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն»

СНиП 2.01.07-85 «Բեռնվածքներ և ազդեցություններ»

ՀՀՇՆ 52-01-2010 «Բետոնե և երկաթբետոնե կոնստրուկցիաներ»

ՀՀՇՆ IV-13.01-96 «Քարե և ամրանաքարե կոնստրուկցիաներ»

ԷԼԵԿՏՐԱՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՄԱՍ

Էլեկտրամատակարարում: Էլեկտրական սնուցման համակարգերի և արտաքին ցանցերի իրականացումը կատարվելու է անմիջապես «ՀԷՑ» ՓԲԸ-ի կողմից: «ՀԷՑ» ՓԲԸ-ն պատասխանատու է լինելու դրանց շահագործման և անխափան աշխատանքի համար, իսկ տրանսֆորմատորային կայանն ապահովված է լինելու յուղահավաք համակարգով՝ արտակարգ իրավիճակների դեպքում հնարավոր արտանետումների պահման համար:

Նախագիծը մշակված է համաձայն ПУЭ-99 և ՀՀՇՆ31-03.01-2014 դրույթների:

Դպրոցի էլ.մատակարարումը իրականացվում է 400կՎԱ հզորությամբ լրակազմ տրանսֆորմատորային ենթակայանից:

Ըստ էլ.մատակարարման հուսալիության աստիճանի շենքի հոսանքասպառիչները դասվում են 2 կարգի:

Դպրոցի սնուցումը իրականացվում է 2 մալուխային գծերով:

Էլ.լուսավորությունը նախատեսված է հետևյալ տեսակների՝

1. Բանվորական,
2. վթարային- էվակուացիոն,

Բաշխիչ վահանից տարված են սնող գծեր դեպի խմբային լուսավորության և ուժային վահաններ: Սնող գծերը նախատեսված է իրականացնել պղնձե մալուխներով:

Խմբային ցանցը նախատեսված է BBr ԽԴ-LSմակնիշի մալուխով ճկուն խողովակների մեջ:

Անջատիչները և վարդակները դասասենյակներում տեղադրվում են հատակից 1.8մ բարձրության վրա,այլ սենյակներում՝ հատակից 0.8մ, վահանակները՝ 1.5մ բարձրության վրա հատուկ պատրաստված խորշերի մեջ:

Բոլոր լուսատուների և վարդակների սնուցումը իրականացնել 3 հաղորդալարերով, նեռարյալ PE հաղորդալարը, իսկ բոլոր էլեկտրական սարքավորումների մետաղական կորպուսները կգրոյացվեն և կհողանցվեն:

Հրդեհի դեպքում նախատեսված է օդափոխության ամբողջ համակարգի անջատում:

Հողանցման և անվտանգության պաշտպանական միջոցներ:

Նախագծով ընդունված է հողանցման TN-C-S համակարգը:

Որպես պաշտանիչ միջոց նախատեսված է իրականացնել հողանցման օջախ 4 Օհմ դիմադրությամբ:

Շենքի անվտանգությունը ապահովելու համար կիրառվում են համալիր միջոցներ՝ Էլ.էներգիայի բաշխումը եռաֆազ ցանցում կատարվում է հինգ

հաղորդալարով (L1,L2,L3,N,PE), միաֆազ ցանցում երեք հաղորդալարով (L1,N,PE), անցկացնելով առանձին PE հաղորդալարը, սկսած մուտքի վահանից:

Բոլոր էլ.մոնտաժային աշխատանքները կատարել համաձայն գործող էլեկտրատեխնիկական կանոնների և նորմերի:

Նախագծի հիմնական ցուցանիշներ.

Էլեկտրամատակարարման կատեգորիան - երկրորդ

Լարում – 380/220 Վ

Հաշվարկային հզորություն – 311 կՎտ

Հաշվարկային հոսանք – 475 Ա

Տարածքի լուսավորության համար ընտրված են ընտրված են 100 Վտ հզորությամբ լուսադիոդային լուսատուներ՝ տեղադրված 8մ բարձրությամբ մետաղական հենասյուների բարձակների վրա:

Արևային վահանակների տեղադրում: Նախագծով նախատեսվում է 400 կՎտ դրվածքային հզորությամբ արևային ֆոտովոլտային համակարգի տեղակայում նոր կրաթահամալիրի տարածքում: Արևային ֆոտովոլտային համակարգը կազմված է 214 հատ ֆոտովոլտային վահանակներից:

ՖՎ կայանի հենակառուցվածքը մոնտաժվելու է նախապես կառուցված ե/բ հիմքերի վրա՝ զոդման միջոցով: Փոխակերպիչները փոփոխական հոսանքի կոդմից կարճ միացումներից և իմպուլսային գերլարումներից պաշտպանելու համար փոփոխական հոսանքի համակցման տուփի (ՓՀՀՏ) մեջ տեղադրվում են անհատական և մուտքային ինքնավար անջատիչներ, իմպուլսային գերլարման սահմանափակիչ: ՖՎ համակարգը բաշխիչ էլեկտրական ցանցին միանում է ՓՀՀՏ-ն ենթակայանից սնվող մալուխով էլեկտրականապես միանալու միջոցով: Հաստատուն հոսանքի մալուխները մոնտաժվում են հենակառուցվածքի վրա ձգման, իսկ շարքից շարք՝ խրամուղով անցկացման եղանակով: ՖՎ կայանի էլեկտրաէներգիայի հաշվառումը «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր»-ի հետ անհրաժեշտ է իրականացնել դարձափոխիչային էլեկտրոնային երկսակագնային էլեկտրական հաշվիչի միջոցով, եռաֆազ սնուցմամբ:

ՋԵՌՈՒՑՈՒՄ ԵՎ ՕՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ընդհանուր տվյալներ

1. Փոքրաքանակ երեխաներով համալրված հանրակրթական դպրոցների տիպարային (մոդուլային) շենքի ջեռուցման և օդափոխության համակարգերի նախագիծը կատարված է ճարտարապետական գծագրերի շինարարական նորմերի հիման վրա

ա) ՇՆ IV-12.02.01-04 "Ջեռուցում, օդափոխություն և օդի լավորակում"

բ) ՀՀՇՆ II-7.01-2011 "Շինարարական կլիմայաբանություն"

գ) ՀՀՇՆ II-Պ. 8-71 "Հասարակական սննդի ձեռնարկություն "

դ) ՀՀՇՆ 31-06-2009 "Հասարակական շենքեր և կառույցներ"

ե) ՀՀՇՆ 24.01-2016 "Շինարարական ջերմաֆիզիկա շենքերի պատող կոնստրուկցիաների"

2. Կլիմայաբանական տվյալներ

Տարվա ցուրտ ժամանակաշրջանի կլիմայական հարաչափերը՝

- Ջեռուցման, օդափոխության համակարգերի համար (ամենացուրտ հնգօրյակի) $t = -20^{\circ}\text{C}$,
- Ջեռուցման ժամանակաշրջանի տևողությունը (պայմանական) -20°C 233 օր,
- Ջեռուցման ժամանակաշրջանի միջին ջերմաստիճանը (պայմանական) -20°C - 1.0°C ,

Ջերմամատակարարումը իրականացվում է սեփական կաթսայատնից, որը տեղակայված է -3.20 նիշի վրա:

Ջերմատարը՝ ջուր $T_1=80^{\circ}\text{C}$, $T_2=65^{\circ}\text{C}$ բոլոր համակարգերի համար:

3. Ջեռուցում

1.-3.20 հատակագծում ջեռուցումը նախատեսված է էլեկտրկան յուղային ռադիատորներով :

2. Փոքրաքանակ երեխաներով համալրված հանրակրթական դպրոցի, մեկ հարկանի մանկապարտեզի, դպրոցի, սպորտսրահի և հանդիսությունների դահլիճի ջեռուցման աշխատանքային նախագիծը նախատեսված է ջրային, երկխողովականի, ջրի մեխանիկական շրջանառությամբ:
3. Որպես ջեռուցման սարքեր նախատեսված են ալյումինե ռադիատորներ բացառությամբ սպորտսրահից որտեղ նախատեսված են ջերմային օդամղիչներ:
4. Ջեռուցման սարքերի ջերմատվությունը կարգավորելու համար նախատեսված են ջերմակարգավորիչ փականներ մատակարարի վրա, իսկ հետադարձի վրա՝ փակող փականներ:
5. Մենյակների ներսի օդի ջերմաստիճանները ընդունված են համաձայն գործող նորմերի:
6. Օդի հեռացումը համակարգից կատարվում է կանգնականների վրա տեղադրված ավտոմատ օդահան փականների և ջեռուցման սարքերի օդահանների միջոցով :
7. Դպրոցում մատակարար խողովակը անցնում է ձեղնահարկով, իսկ հետադարձը՝ +0.100 նիշի հատակի միջով: Մանկապարտեզում, սպորտ. սրահում և հանդիսությունների դահլիճում մատակարար և հետադարձ խողովակները անցնում են հատակի միջով :
8. Մատակարար և հետադարձ խողովակները մեկուսացվում են ռետինե խողովակաձև ջերմամեկուսիչով:
9. Մոնտաժումից հետո ամբողջ համակարգը ենթարկվում է հիդրավլիկ փորձարկման, որից հետո կատարում են խողովակների փչամաքրում:
10. Համակարգերից ջրի դատարկումը կատարվում է կաթսայատնից:

4. Օդափոխություն

Դպրոցում նախատեսված են ընդհանուր ներածման և արտածման օդափոխություն մեխանիկական եղանակով՝

Մեխանիկական ներածման և արտածման օդափոխություն նախատեսված է նկուղային հարկից (Ն1,Ա1), բուֆետի և քիմիայի կաբինետից (Ն2Ա2), հանդիսությունների դահլիճի համար (Ն4,Ա4) և մարզադահլիճից (Ն3,Ա3):

Մարգադահլիճի և հանդիսությունների դահլիճի համակարգերը աշխատում են պարբերաբար ըստ պահանջի:

Դասարանների և կաբինետների համար նախատեսված է ներածման - արտածման ռեկուպերացիոն սարքեր, որոնք տեղադրված են դասասենյակի արտաքին պատերին: Ներածման և արտածման համակարգերը, նախատեսված են վերաօգտագործման հատվածամասերով:

Ընդունված օդափոխության սխեման թույլ է տալիս տնտեսել ջերմության ծախսը:

Որպեսզի աշխատող օդափոխիչներից բացառել աղմուկի տարածումը, ներածման և արտածման օդատարների վրա , օդափոխիչից հետո, նախատեսված են աղմկախլացուցիչներ:

Քիմիայի կաբինետի արտածման պահարանից նախատեսված է մեխանիկական արտածում (Ա19): Արտածված օդը կոմպենսացնելու համար նախատեսված է Ն2 ներածման համակարգ:

Դպրոցի -3.30 նիշում օդի ներածումը և արտածումը նախատեսված է իրականացնել մեխանիկական դրդմամբ Ն1 Ա1 համակարգով, որի սարքը տեղադրված է ձեղնահարկում:

Սենյակներում ներածման և արտածման օդաքանակները հաշված են համաձայն գործող նորմերի:

Ինքնուրույն արտածման համակարգ մեխանիկական դրդմամբ նախատեսված է սան հանգույցներից կանալային օդափոխիչներով:

Ներածման և արտածման օդատարների բոլոր ճյուղավորումների վրա նախատեսված են օդի կարգավորիչ փականներ ձեռքի կարգավորմամբ:

Ընդհանուր օդափոխության օդաքանակները որոշված են համաձայն СНиП 2.08.02.-89*:

Բոլոր օդատարները ընդունված են նրբաթիթեղ ցինկապատ պողպատից, որոնց համապատասխան հաստությունները նշված են անվանացանկում,իսկ հանդիսությունների դահլիճի համար ընտրված են դեկորատիվ օդատարներ:

ՋԵՐՄԱՄԵԽԱՆԻԿԱԿԱՆ ՄԱՍ

1. Ելակետային տվյալներ

1. Փոքրաքանակ երեխաներով համալրված հանրակրթական դպրոցների տիպարային (մոդուլային) շենքի կաթսայատան նախագիծը կատարվել է համաձայն՝

ա) ջերմային ծախսերի: Տես աղյուսակ N1:

բ) ճարտարապետաշինարարական գծագրերի:

գ) կաթսայատան տեղակայման նորմերի (ՇՆ և կ II-35-76):

2. Նախագծվող կաթսայատունը սպասարկում է միայն դպրոցին:

3. Ջերմամատակարարման համակարգը փակ է:

4. Ջերմատարը ջուր՝ $t_1=80^{\circ}\text{C}$, $t_2=65^{\circ}\text{C}$ (հաշվարկային):

5. Կաթսայատան ջրամատակարարումը՝ ջրմուղից:

2. Հիմնական տեխնիկական լուծումներ

1. Ելնելով ջերմային հաշվարկային ծախսերից նախագծում նախատեսված են երկու ավտոմատացված ջրային էլեկտրոկաթսաներ 120կՎտ ջերմային հզորությամբ յուրաքանչյուրը (ջերմաստիճանային -25°C ռեժիմների համար):

2. Կաթսայատանը տեղակայված են կաթսաները, թաղանթային ընդարձակիչ անոթը, պոմպերը, կոլեկտորները:

3. Կաթսայատան օդափոխությունը նայել -3.20 նիշի օդափոխության նախագծում:

3. Ջերմամեկուսացում

1. Ջերմային կորուստները նվազագույնի հասցնելու նպատակով T1, T2, T3 և T4 խողովակները մեկուսացվում են ռետինե խողովակաձև ջերմամեկուսիչով:

4. Ընդհանուր ցուցումներ մոնտաժի վերաբերյալ

1. Կաթսայատան խողովակաշարերը մոնտաժվում են էլեկտրոեռակցումային ԳՈՍՏ 10704-91 և ջրագազամուղային ԳՈՍՏ 32-62-82 պողպատյա խողովակներով:

2. Բոլոր խողովակաշարերը մոնտաժումից հետո ենթարկվում են հիդրավիկ փորձարկման:

3. Խողովակաշարերը մոնտաժվում են $I=0,002\text{մ/մ}$ թեքությամբ, խողովակաշարերի վերին բարձր կետերից կատարվում է օդի հեռացում, իսկ ներքևի ցածր կետերից /ջրի դատարկում:

ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ՋՐԱԿԵՆՈՒՑՄԱՆ ՄԱՍ

Ջրամատակարարման և ջրահեռացման մասի նախագիծը (Նախագծային փուլ) իրականացված է հիմք ունենալով նախագծման առաջադրանքը: Որպես ելակետային տվյալներ ծառայել են ճարտարապետական հատակագծերը, գլխավոր հատակագիծը և տեղանքի գեոդեզիական հանույթը:

Նախագծվող կրթահամալիրի ջրամատակարարման և ջրահեռացման գործընթացները կազմակերպվելու են գործող շինարարական նորմերի ու կանոնների (ՇՆԿ) համաձայն:

Որպես հիմնական նորմատիվային փաստաթղթեր ծառայել են.

- ՀՀՇՆ 40-01.01-2014 Շենքերի ներքին ջրամատակարարում և ջրահեռացում,
- ՀՀՇՆ 21-01.01-2014 Շենքերի և շինությունների հրդեհային անվտանգություն:

Նախագծով նախատեսված են հետևյալ համակարգերը՝

- Խմելու տնտ. ջրամատակարարում
- Տաք ջրամատակարարում:
- Հրդեհամարման համակարգ:
- Կենցաղային կոյուղի:
- Ջրամատակարարում:

Նախագծվող փոքրաքանակ երեխաներով համալրված հանրակրթական դպրոցների ջրամատակարարման համակարգը սնվում է նկուղային հարկում տեղադրված ռեզերվուարներից $2 \times (1.7 \times 2.3 \times 1.8 \text{մ } W=7 \text{մ}^3)$, որոնց կից տեղադրվում է պոմպային համակարգ բաղկացած 4 պոմպերից, որոնցից 2-ը աշխատում են ջրամատակարարման կարիքների համար, իսկ մյուս 2-ը միանում են հրդեհի դեպքում Wilo SiBoost Smart 4 HelixVE 404, $Q=5.0 \text{լ/վրկ}$, $H=30.0 \text{մ}$, $N=4 \times 0.75 \text{կՎտ}$, $3 \sim 400 \text{ V}$: Ջրամատակարարման ներքին ցանցը նախատեսված է պոլիպրոպիլենային PPR PN10 խողովակներից: Բոլոր խողովակները ջերմումեկուսացվում են 10մմ հաստությամբ ռետինե խողովակակտորներով:

Տաք ջրամատակարարման համակարգը սնվում է նկուղային հարկում նախատեսված կաթսայատնից: Տաք ջրամատակարարման համակարգը նախատեսված է պոլիպրոպիլենային PPR PN20 խողովակներից, որոնք ջերմումեկուսացվում են 10մմ հաստությամբ ռետինե խողովակակտորներով:

Կենցաղային կոյուղի

Կենցաղային կոյուղու ցանցը համակցված է: Շինության վերգետնյա հատավծի կոյուղին ինքնահոս հեռանում է բակային ցանց, իսկ նկուղային հարկում նախատեսված սանհագույցների կոյուղին բակային ցանցի է միանում կոյուղու ճնշումային սարքավորման օգնությամբ (Կոյուղու ճնշումային սարքավորում:

Wilo DrainLift BOX-32/11HD, $Q=2.0 \text{լ/վրկ}$, $H=6.0 \text{մ}$, $N=0.75 \text{կՎտ}$, $1 \sim 230 \text{ V}$)

Համակարգը մոնտաժվում է կոյուղու PVC U50 և U110մմ խողովակներով:

Կառուցել de160մմ, $L=192.0 \text{մ}$ երկարությամբ կենցաղային կոյուղագիծ, պոլիէթիլենե ակոսավոր խողովակներով: Կրթահամալիրից դուրս եկող կենցաղային կայուղաջրերը հավաքվում և տեղափոխվում են դեպի մաքրման կայան: Տեղադրվելու է Топас-15 տեսակի մաքրման կայան՝ 3.0իսմ օրական ծավալով: Մաքրման կայանից մշակված ջուրը կուտակվելու է ե/բ ռեզերվուարում հետագայում ոռոգման նպատակներով օգտագործելու համար: Կոյուղագծի վրա նախատեսվում է կառուցել թվով 15 հատ ե/բ դիտահորեր:

Մաքրման արդյունքում առաջանալու է տիղմ, որը նստեցումից հետո վերադառնում է առաջին փուլ: Ավելցուկային տիղմը տեղափոխվելու է աղբավայր՝ մասնագիտացված կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով: Պարզեցված ջուրն ինքնահոս հեռացվելու է ավազի շերտերով՝ ֆիլտրվում է: Այն կարելի է օգտագործել ոռոգման նպատակով:

ՀՐԴԵՀԱՄԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Շենքում նախատեսված է հրդեհամարման համակարգ համաձայն ՀՀՇՆ 40-01.01-2014-ի պահանջի՝ 2 շիթ 2.5լ/վրկ ելքով: Համակարգը սնվում է նկուղային հարկում նախատեսված ռեզերվուարներից $2 \times (1.7 \times 2.3 \times 1.8 \text{մ } W=7 \text{մ}^3)$, որոնցում առկա է հրդեհամարման անհրաժեշտ ծավալը: Հրդեհամարման համակարգը մոնտաժվում է պողպատյա էլ-եռակցման Մ76x3մմ և Մ57x3մմ տրամագծով պողպատյա էլ եռակցման խողովակներից:

Կրթահամալիրի տաք և սառը ջրամատակարարման հաշվարկային ելքերը որոշվել են հաշվի առնելով դպրոցի և մակարարտեզի տեխնոլոգիական պահանջները և սպասարկվող անձանց քանակը: Համաձայն գործող շինարարական նորմերի՝ անհրաժեշտ ջրի քանակը (ներառյալ տաք ջուրը) հաշվարկվում է $Q_{\text{max}}/\text{վրկ} 3.0 \text{ և } 4.0$, իսկ շենքի հրդեհամարման համար անհրաժեշտ ջրի քանակությունը՝ $2.5 \text{ և } 4.0$ (2 շիթ): Հրդեհաշիջման համար պահանջվող ջրի ելքը հաշվարկվել է համաձայն «Շենքերի ներքին ջրամատակարարում և ջրահեռացում» ՀՀՇՆ.40-01.01-2014 նորմերի:

Հրշեջ պահարանները համալրված են հրշեջ ծորակներով և $l=20.0 \text{մ}$ երկարության փողրակներով:

ՀՐԴԵՀԻ ԱՀԱՋԱՆԳՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Փոքրաքանակ երեխաներով համալրված հանրակրթական դպրոցների տիպարային /մոդուլային/ շենքի աշխատանքային գծագրերը կատարվել են

ճարտարապետա-շինարարական հատակգծերի և տեխնիկական առաջադրանքի հիման վրա: Նախագծի մշակման համար օգտագործվել են հետևյալ նորմատիվ փաստաթղթերը՝

- ՀՀՇՆ II-8.04-02-2005 - “ՇԵՆՔԵՐԻ ԵՎ ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀՐԴԵՀԱՅԻՆ ԱՎՏՈՄԱՏԻԿԱ”:
- ԷՍԿ - “ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆՔՆԵՐԻ ՍԱՐՔՎԱԾՔԻ ԿԱՆՈՆՆԵՐ”:

Ավտոմատ հրդեհի ահազանգման համակարգը նախատեսված է՝

- ✓ հրդեհի կենտրոնի հայտնաբերման համար,
- ✓ ազդարարման համակարգի միացման համար:
- ✓ օդափոխության և ծխահեռացման համակարգերի ղեկավարման համար:

Համակարգը բաղկացած է ընդունիչ հսկիչ սարքից՝ РУБЕЖ-2ОП R3 մակնիշի /2 օղակ, ամեն օղակին մինչև 250 հասցեային տվիչներ և այլ հասցեային սարքավորումներ միացնելու հնարավորությամբ/՝ պատի վրա տեղակայման բարձրությունը $h=1500$ մմ: Վահանակին միացվում են հասցեային օպտիկական ազդասարքերը, հասցեային շարժման և մագնիսական տակտային ազդասարքերը, հասցեային հրդեհի՝ ձեռքով գործարկվող ազդասարքերը, հասցեային լուսաձայնային ազդարարիչները, հասցեային ինտերֆեյսային մոդուլը, հասցեային սարքը՝ անալոգային ազդասարքերը հասցեային սարքին միացնելու համար, ռելեների մոդուլները՝ ահազանգի դեպքում կատարող մեխանիզմներին գործարկելու համար:

Հրդեհի ահազանգման համակարգի ընդունիչ հսկիչ սարքը տեղակայվում է շինության առաջին հարկում /0,100 նիշ/ գտնվող պահակակետում, որտեղ իրականացվում է շուրջօրյա հերթապահություն: Ընդունիչ հսկիչ սարքը համալրված է ԱԻՆ միանալու բջջային կապով աշխատող ավտոմատ զանգահարող սարքով:

Տվյալ շինությունում բացառությամբ սանհանգույցների, թաց գործընթացով և 2 մ² պակաս մակերեսով սենքերի, բոլոր տարածքներում նախատեսված են հասցեային ծխի ազդասարքեր, իսկ միջանցքներում, էվակուացիոն ելքերի և աստիճանավանդակների մոտ նախատեսված են հրդեհի հասցեային ձեռքի

ազդարարիչներ /h=1500մմ/: Մարզասրահում նախատեսված են ծխի գծային ազդասարքեր ռեֆլեկտորով, ազդասարքերը տեղակայվում են h=5400մմ բարձրության վրա պատի վրա, իսկ ռեֆլեկտորները h=7200մմ բարձրության վրա ազդասարքի դիմացի պատին:

Շինության ընդհանուր օգտագործման տարածքներում նախատեսված են լուսաձայնային ազդարարիչներ՝ ահագանգի դեպքում լուսաձայնային ինդիկացիայի համար, տեղակայման բարձրությունը h=2800մմ:

Շինության նկուղային հարկում նախատեսվում է հասցեային ռելեային մոդուլ՝ տեղակայման բարձրությունը h=1600մմ, հրդեհի ահագանգի դեպքում վերելակի ղեկավարման, օդափոխության համակարգի ներածման սարքավորումները հրդեհի դեպքում ավտոմատ անջատելու, ծխահեռացման կափույրների ակտիվացման համար: Ռազմագիտության դասասենյակում և զենքի պահոցում նախատեսվում է դռների բացման հասցեային մագնիսական կոնտակտներ և շարման հայտնաբերման հասցեային ազդասարքեր՝ տեղակայման բարձրությունը h=2300մմ, որոնք միանում են հրդեհի ահագանգման համակարգի հասցեային օղակին և ղեկավարվում են հասցեային ինտերֆեյսային մոդուլին միացված պրոքսիմիթի քարտերի ընթերցիչ սարքի՝ տեղակայման բարձրությունը h=1600մմ, միջոցով:

Բոլոր հասցեային ազդասարքերի, ազդարարիչների և այլ հասցեային միավորների միացումը հասցեային օղակին կատարվում են KCPЭВНг(A)-FRLS 2x0.50 այրում չտարածող մալուխներով և նրանց սնումը կատարվում է հասցեային օղակից: Մալուխները անց են կացվում պատերի և առաստաղի վրայով բաց կամ սվաղի տակ:

Համաձայն գործող նորմերի հրդեհի ահագանգման համակարգի էլեկտրասնուցումը հուսալիության տեսանկյունից վերագրվում է 1-ին կատեգորիայի: Այդ պատճառով էլեկտրասնուցումը կազմակերպվում է անխափան սնուցման աղբյուրներից:

Հիմնական սնուցումը 220Վ 50Հց

Պահուստային սնուցումը՝ 2 հատ մարտկոցներից՝ 12Վ 7Ա

Հիմնական սնուցման բացակայության պայմաններում մարտկոցները թույլ են տալիս համակարգի աշխատունակությունը պահպանել հերթապահ ռեժիմում 24 ժամ, իսկ ահազանգի ռեժիմում 3 ժամ:

Էլեկտրասարքավորման պահպանիչ հողանցումը պետք է իրականացվի ԷՄԿ-ի համաձայն:

ՏԵՍԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Փոքրաքանակ երեխաներով համալրված հանրակրթական դպրոցների տիպարային /մոդուլային/ շենքի աշխատանքային գծագրերը կատարվել են ճարտարապետա-շինարարական հատակգծերի և տեխնիկական առաջադրանքի հիման վրա:

Տեսահսկման համակարգը բաղկացած է արտաքին և ներքին օգտագործման ընդհանուր քանակով 28 IP տեսախցիկներից, որոնցից 16 տեղակայվում են շինության ներսում՝ միջանցքներում և մուտքերի մոտ առաստաղին, 12 շինության արտաքին հատվածում՝ տեղակայման բարձրությունը $h=3000$ մմ, մուտքերը և հարակից տարածքները հսկելու համար: Բոլոր տեսախցիկներից ստացվող տեսանյութերը տեսագրվում են 32 տեսամուտքով ցանցային տեսագրող սարքի հիշողության մեջ: Ցանցային տեսագրող սարքը համալրվում է 1 հատ 8 SF ծավալով կոշտ սկավառակով, որի վրա պահպանվող տեսանյութերի արխիվը կարող է պահպանվել մինչև 14 օր:

Տեսադիտարկումը իրականացվում է 32" LED մոնիտորի վրա: Հեռահար դիտման համար օգտագործվում է մոնիթորինգի համար նախատեսված հատուկ ծրագրով համակարգչով կամ հեռախոսով: Բոլոր տեսախցիկների էլ. սնուցումը նախատեսվում է իրականացնել կենտրոնացված՝ պահակակետում տեղադրվող PoE սնուցմամբ ցանցային կուտակիչից:

Միացումը տեսախցիկից մինչև ցանցային տեսագրող սարք իրականացվում է UTP Cat5e մակնիշի մալուխով, որով էլ նաև իրականացվում է տեսախցիկների սնուցումը: Մալուխները միջանցքներում և հորաններում անց են կացվում

հեռահաղորդակցության ցանցերի համար նախատեսված մետաղական մալուխատարերով:

Տեսահսկման համակարգի բոլոր սարքավորումների ընդհանուր սնուցումը իրականացվում է կենտրոնացված՝ UPS 2000 ՎԱ հզորությամբ անխափան սնուցման սարքից:

ԶԱՆԳԻ ԵՎ ԺԱՄԱՑՈՒՑԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

Ժամացույցային համակարգը ապահովում համակարգին միացված ժամացույցների վրա ակտուալ ժամանակի միաժամանակյա ցուցադրում և ուսումնական հաստատության դասաժամանակի և զանգի կառավարում նախապես ծրագրավորված ժամանակացույցով:

Այն բաղկացած է "ղեկավարող" և "ղեկավարվող" ժամացույցներից, որոնք իրար միանում են 2*0,75 մալուխով, ինչպես նաև զանգերից, որոնք նույնպես միանում են համակարգին 2*0,75 մալուխով: "Ղեկավարվող" ժամացույցների և զանգերի տեղադրման բարձրությունը միջանցքներում h=2600մմ, իսկ մարզասրահում և հանդիսությունների դահլիճում h=3500 մմ:

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒՄ ԵՎ ԿԱՆԱՀԱՊԱՏՈՒՄ

Նախագծային փաստաթղթերը պարունակում են առանձին բաժին կրթահամալիրի տարածքի բարեկարգման և կանաչապատման վերաբերյալ, համաձայն որի կառուցապատումից ազատ մնացած տարածքները կբարեկարգվեն և կկանաչապատվեն: Կրթահամալիրի տարածքի կանաչապատման աշխատանքների նախագծումն իրականացվել է հաշվի առնելով ՀՀ Կառավարության N 108-Ն (2018 թ.) որոշմամբ բնակավայրերի կանաչ գոտիների չափերին և տեսակային կազմին ներկայացվող պահանջները:

Տարածքը նախատեսվում է կանաչապատել արժեքավոր և տեղանքի բնակլիմայական առանձնահատկություններին համապատասխանող

բուսատեսակներով, ինչպես նաև իրականացնել սամշիտ, սիզամարգեր և ստեղծել ծաղկանոց:

Նախատեսվում է իրականացնել նոր ծառատեսակների և թփերի տնկման աշխատանքներ: Տնկվող ծառատեսակներից են հացենի, թեղի, գիհի, եղննի, ուռենի, ակացիա և այլն: Նախատեսվում է իրականացնել տեղանքին համապատասխան թփերի տնկման աշխատանքներ: Ընդհանուր նախատեսվում է մոտ 130 հատ ծառատեսակի և 1500 հատ թփերի տնկման աշխատանքներ:

Տնկարկն իրականացնելու համար կմշակվեն համապատասխան խորության և տրամագծի փոսորակներ: Կանաչապատման նպատակով օգտագործվող լրացուցիչ բուսահողը անհրաժեշտության դեպքում ձեռք է բերվելու ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով՝ պայմանագրային հիմունքներով: Նորատունկ բուսականության խնամքը հետագայում կիրականացվի կրթահամալիրի կողմից, ինչը կներառի նաև նորատունկ կանաչ գոտու վիճակի մշտադիտարկումները, որի ընթացքում կպաշտպանվեն չապահովող ծառատեսակները կփոխարինվեն նորերով:

Կանաչապատ տարածքի ոռոգումը կատարվելու է գործունեության տարածքում տեղադրվող մաքրման կայանից դուրս եկող հոսքաջրերի հաշվին՝ տրամագծով դրենաժային խողովակներով:

Ոռոգման ջրապահանջ

Ոռոգման նպատակով ջրապահանջը որոշվում է СНиП 2.04.02-84-ի համաձայն, այսինքն, 1մ^2 ոռոգման նպատակով անհրաժեշտ է 0.3-0.4լ ջուր, հետևաբար.

$$W = (M \times 0.4) \times m, \text{ որտեղ}$$

M – կանաչապատման ենթակա տարածքն է ըստ կանաչապատման տեսակային կազմի,

m ոռոգման հաճախականությունը կախված սեզոնից և կլիմայական առանձնահատկությունից,

հետևաբար,

$$W = 8973.48 \times 0.4 \times 20 = 71787.84 \text{ լ/ջուր կամ } 71.7\text{մ}^3/\text{տարի ջուր (տարվա կտրվածքով):}$$

ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ

Ներկայացվող գործունեության ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները.

- նոր կրթահամալիրի կառուցում,
- կրթահամալիրի տարածքի բարեկարգում և կանաչապատում:

Շինարարական հրապարակի կազմակերպումը կիրականացվի բացառապես նախատեսվող գործունեության տարածքի սահմանների ներսում, որի կազմակերպման համար հաշվի են առնված գործող նորմերով պահանջվող միջոցառումները, մասնավորապես.

- տարածքի ժամանակավոր ցանկապատում՝ ըստ անհրաժեշտության,
- շին. հրապարակի լուսավորության ապահովում,
- ժամանակավոր կառույցների տեղադրման աշխատանքներ՝ ապահովելով շին. հրապարակում սանիտարահիգիենիկ, կենցաղային և հանգստի պայմանները (ընդմիջման և հանգստի հարմարություններ, խմելու և կենցաղային կարիքների ջուր, աշղեկի աշխատասենյակ և այլն),
- շինանյութերի ժամանակավոր պահեստավորման և թափոնների կուտակման ժամանակավոր վայրերը,
- շին. աշխատանքներում անհրաժեշտ հիմնական մեքենա-սարքավորումների կայանատեղիները:

Կոմունիկացիաների վերատեղադրում չի նախատեսվում: Շինարարության նախապատրաստական փուլում կիրականացվեն անհրաժեշտ կոմունիկացիաների միացման աշխատանքները՝ գոյություն ունեցող գծերին (էլ. էներգիա, լույս, ջուր):

ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Շինմոնտաժային աշխատանքների իրականացման տեխնոլոգիայի տեսանկյունից շինարարությունն իրականացվելու է ավանդական եղանակներով՝

կիրառելով շինարարական կազմակերպության սեփական շինարարական մեքենաները և մեխանիզմները, իսկ բացակայության դեպքում՝ վարձակալել դրանք:

Մինչ շինարարական աշխատանքներ սկսելը Կապալառուն պետք է ունենա անհրաժեշտ բոլոր համաձայնությունները, տրված ՏԻՄ-երի կողմից՝ կապված գոյություն ունեցող կոմունիկացիաների, էլեկտրագծերի և գազատարի հետ հատման, շինարարական աղբի տեղափոխման, գործող ավտոճանապարհների տարածքում շինաշխատանքների իրականացման վերաբերյալ և այլն:

Էլեկտրահաղորդիչ գծերի, խմելու ջրի խողովակաշարի կամ այլ կոմունիկացիաների հետ հատման հատվածներում շինարարական աշխատանքները պետք է իրականացվեն համապատասխան մարմինների ներկայացուցիչների ներկայությամբ և թույլտվությամբ: Շինարարության նախապատրաստական փուլում իրականացվելու են հետևյալ աշխատանքները.

- ժամանակավոր ցանկապատի տեղադրում, շին. հրապարակի տարածքում տեղեկատվական վահանակների տեղադրում,
- ըստ անհրաժեշտության՝ կոմունիկացիաների վերատեղադրում և տեղափոխում,
- միացում գոյություն ունեցող կոմունիկացիաներին,
- ժամանակավոր շինությունների և ինժեներական ցանցերի տեղադրում,
- անիվների լվացման կետի տեղադրում,
- անվտանգության նշանների տեղադրում,
- հակահրդեհային միջոցների տեղադրում,
- բանվորների հրահանգավորում անվտանգության տեխնիկայի վերաբերյալ:

Շինարարության նյութատեխնիկական մատակարարումը նախատեսվում է իրականացնել լիցենզավորված շինարարական կազմակերպություններից:

Շինարարության նյութատեխնիկական մատակարարումը նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ սխեմայով.

- Շաղախը և բետոնը կառաքվեն մոտակա բետոնաշաղախային հանգույցներից՝ մասնագիտացված տրանսպորտային միջոցներով: Առաքումը կկազմակերպվի

այնպիսի պարբերականությամբ, որ ապահովվի շին. աշխատանքների անընդհատությունը:

- Հավաքովի ե/բ կոնստրուկցիաների էլեմենտների պատրաստման համար խորհուրդ է տրվում օգտագործել գործունեության հարակից տարածքների և Երևան քաղաքի շինարարական արդյունաբերության հզորությունները:
- Առանձին ամրանային ձողերը և կմախքները, մետաղական կոնստրուկցիաները, մոնտաժային իրերն ավտոմոբիլային փոխադրամիջոցներով կբերվեն անմիջապես շինարարական հրապարակ, որտեղ կիրականացվի դրանց տեղադրումն ու պահեստավորումը:
- Հարդարման նյութերը կարող են առաքվել ինչպես անմիջապես շինհրապարակ, այնպես էլ շինարարական կազմակերպության բազա՝ հետագա առաքման նպատակով:
- Փոխադրամիջոցների և շինարարական մեքենաների տեխնիկական սպասարկումն ու վերանորոգումը նախատեսվում է իրականացնել համապատասխան մասնագիտացված ավտոտեխսպասարկման կետերում:

Կրթահամալիրի շենքի կառուցման ընթացքում բացառապես կօգտագործվեն նոր և տեխնիկական պահանջներին բավարարող շինարարական նյութեր, որոնք ձեռք կբերվեն բացառապես լիցենզավորված մատակարարներից: Կբացառվի հրապարակում բետոնաշաղախային խառնուրդի պատրաստման գործընթացը: Համապատասխան մակնիշի բետոնախառնուրդի առաքումը դեպի հրապարակ կիրականացվի բետոնախառնիչներով մոտակա բետոնաշաղախային հանգույցներից՝ կապալառուի հետ պայմանագրային հիմունքներով և համապատասխան առաքման հաճախականությամբ՝ ապահովելով աշխատանքների կատարման անընդհատությունը հրապարակում:

Հրապարակում սորոն նյութերը (ավազ, խիճ, հողային հանույթ և այլն) կպահվեն պաստառներով ծածկված վիճակում, շինարարական կոնստրուկցիաները (ամրաններ և այլն) հողային շերտից բարձր և ծածկերի տակ՝ բացառելու համար արտաքին միջավայրի ազդեցությունները և հաշվի առնելով վերջիններիս վարքի կոռոզիոն առանձնահատկությունները, իսկ մնացած

շինարարական նյութերի պահապանումը հրապարակում կիրականացվի նորմատիվատեխնիկական պահանջներին համապատասխան:

Շինանյութերի ժամանակավոր պահեստավորումը, թափոնների կուտակման վայրերը և այլն, կազմակերպվելու են բացառապես նախատեսվող գործունեության վարչական տարածքի սահմաններում:

Շինարարական տեխնիկայի մուտքը դեպի գործունեության տարածք նախատեսվում է իրականացնել գոյություն ունեցող ճանապարհով՝ հնարավորինս չխոչընդոտելով գործող դպրոցի բնականոն առօրյային և դպրոցի հարակից տարածքի երթևեկությանը:

Շինարարական աղբը շինհրապարակից պարբերաբար կհեռացվի տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից հատկացված վայր՝ ծածկով ապահովված բեռնատարներով:

Կենցաղային աղբի կուտակման համար շին. հրապարակն ապահովված կլինի համապատասխան աղբամաններով: Կենցաղային աղբը, որի ընդհանուր քանակը շինարարության ողջ ընթացքում կանխատեսվում է մոտ 3տ, կտեղափոխվի աղբահավաք ծառայություն իրականացնող ընկերության կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Շին. աշխատանքների ընթացքում կպահպանվեն ՀՀ կառավարության 2002թ. ապրիլի 20-ի N 438 որոշմամբ հաստատված կարգի 43-րդ կետի պահանջները, համաձայն որի հիմնարկները, իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք աշխատանքների կատարման ժամանակ պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և մյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից պարտավոր են դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ հայտնել լիազորված մարմնին:

Շինարարության նորմատիվ տևողությունը որոշվել է հաշվի առնելով օբյեկտի նշանակությունը, կոնստրուկտիվ բնութագիրն ու շինարարության ընդհանուր ծավալը:

Շինարարության նորմատիվ ժամկետը որոշվել է ըստ օրացույցային ժամանակացույցի և կազմում է 22 ամիս:

Շինարարական աշխատանքների իրականացման համար ներգրավված բանվորական ուժը հիմնականում պետք է լինի բարձր որակավորում ունեցող մասնագետների բրիգադ: Ոչ մասնագիտական բանվորական ուժի կիրառումը պետք է հասցվի նվազագույնի: Շինարարության ընդհանուր ղեկավարությունը իրագործվելու է տեղամասի պետի և աշխղեկի կողմից:

Շինարարության ընթացքում պահանջվող աշխատողների առավելագույն թիվը գնահատվում է 222 մարդ, որից.

ինժինեռատեխնիկական անձնակազմ՝ 24 մարդ,

բանվորներ՝ 198 մարդ (ներառյալ՝ օժանդակ տնտեսությունները):

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

Դիտարկվող տարածքը գտնվում է ՀՀ Արարատի մարզի, Մասիս համայնքի, Արևաբույր բնակավայրի, Կ.Դեմիճյան փողոցի, 12 հողամասում: Հողամասի իրավունքի տեսակը՝ սեփականություն, հողի նպատակային նշանակությունը՝ բնակավայրերի, իսկ գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ հասարակական կառուցապատման: Հողամասի նպատակային նշանակությունը համապատասխանում է նախագծի իրականացման նպատակներին:

Դպրոցի կառուցման համար հատկացված տարածքն իրենից ներկայացնում է չկառուցապատված տարածք: Հողամասի մակերեսը կազմում է 1.5 հա: Տարածքում չկան ծառեր կամ այլ բուսականություն:

Կից գտնվում են՝ ներհամայնքային նշանակության ճանապարհներ, կից տարածքներով անցնող ինժեներական գծեր և հաղորդակցուղիներ, բնակելի տներ:

Գեոմորֆոլոգիական

Գեոմորֆոլոգիական տեսակետից հետազոտվող տեղամասը տեղադրված է Արարատյան լճա-կուտակումային հարթավայրի սահմաններում, նրա արևելյան մասում, Արաքս գետի միջին հոսանքի սահմաններում, դրա կուտակումային ավազանի սահմաններում, Հրազդանգետի ձախափնյա կուտակումային հարթավայրի սահմաններում:

Մակերեսը հարթ է, աննշան թեքությամբ դեպի հարավ-արևմուտք, կառուցապատված չէ:

Մակերեսի բացարձակ նիշերը տատանվում են 831.0-832.0 մետրի սահմաններում:

Երկրաբանական կառուցվածքը

Շրջանի և տեղամասի երկրաբանական կառուցվածքին մասնակցում են Նեոգեն - Չորրորդականի հասակի հրաբխային առաջացումները՝ բազալտ, անդեզիտա-բազալտներ, հրաբխային խարամ և մոխիր, հրաբխային ավազներ և այլն, որոնք ծածկված են Չորրորդականի հասակի այլուվիալ պրոյուվիալ

առաջացումների հզոր շերտախմբով, որոնք էլ իրենց հերթին ծածկված են ժամանակակից տեխնոգեն առաջացումներով:

Հետազոտվող տեղամասի ինժեներա-երկրաբանական կառուցվածքում հետազոտման խորության սահմաններում (12.0 մետր) վերևից ներքև բացահայտվել են միայն Չորոքդականի հասակի նստվածքային առաջացումները և տեխնոգեն գրունտները:

Սեյսմա-տեկտոնական բնութագիրը:

Սեյսմա-տեկտոնական տեսակետից հետազոտվող տեղամասը տեղադրված է Միջին-Արաքսյան միջլեռնային գոգավորության սահմաններում, նրա հյուսիսային մասում: Համարվում է Հայկական լեռնաշխարհի ամենասեյսմաակտիվ մարզերից մեկը:

Տեղամասի երկրաբանա-լիթոլոգիական կառուցվածքը

Իրականացված աշխատանքների հիման վրա տեղամասի ինժեներա-երկրաբանական կառուցվածքում առանձնացվել են գրունտների հետևյալ տարատեսակները՝

Շերտ թիվ-1 լիցքային գրունտ չպառկապնդված, խճա-կավավազային կազմի, հազվադեպ քարակտորներով և մեծաբեկորներով, կավային և ավազային նյութի խառնուրդով մինչև 40%, վերին մասում շինարարական, տեղ-տեղ կենցաղային թափոններով և բետոնի կտորներով, տարածումը համատարած է, հզորությունը՝ 0.5-1.0 մետր:

Տեխնածին առաջացումներ

Շերտ թիվ-2 ավազակավ, կավ գորշ, դարչնագույն և կապտավուն երանգներով, ձիգ և փափուկ պլաստիկ թանձրության, տեղ-տեղ փոքր միջակայքերում հոսուն պլաստիկ, միջին խտության, հազվադեպ ճալաքարի պարունակությամբ մինչև 5%, կավավազի, փոշենման ավազների բներով, ոսպնյակներով, նրբաշերտերով, տարածումը համատարած է, հզորությունը՝ 0.8-4.0 մետր:

Չորրորդականի հասակի լճա-ալյուվիա առաջացումներ

Շերտ թիվ-3 ճալաքարա-կոպճային գրունտ, հրաբխային և նստվածքային ապարներից, լավ հղկվածության, ավազային, մասամբ կավավազային լցանյութով մինչև 35%, տարահատիկ ավազների և կավային գրունտների նրբաշերտերով, ոսպնյակներով, բներով, գրունտը միջին խտության է, լցանյութը՝ ջրհագեցած տարածումը սահմանափակ է, բացահայտված հզորությունը՝ 3.0 մետր:

Չորրորդականի հասակի ալյուվիա-պրոլյուվիալ առաջացումներ

Շերտ թիվ-4 ավազ մանր և միջին, երբեմն կոպճային կազմի, ճալաքարի, հազվադեպ գլաքարերի պարունակությամբ մինչև 5%, կավավազի և փոշենման ավազի նրբաշերտերով, ոսպնյակներով, տեղ-տեղ կավերի նրբաշերտերով, ջրհագեցած, տարածումը սահմանափակ է, բացահայտված հզորությունը՝ 3.0 մետր, հանդես է գալիս նաև կավային գրունտների շերտախմբում ենթաշերտերի տեսքով:

Չորրորդականի հասակի լճա-ալյուվիալ առաջացումներ

Հիդրոերկրաբանական պայմանները

Հիդրո-երկրաբանական տեսակետից ստորգետնյա ջրերը հիմնականում կապված են Չորրորդականի հասակի նստվածքային (լճա-ալյուվիալ) առաջացումների չստորաբաժանված համախմբերի հետ: Ստորգետնյա ջրերը պատկանում են ծակոտկենա-դատարկությունների ջրերի տարատեսակներին: Հորատման աշխատանքների իրականացման ընթացքում գրունտային ջրերը բացահայտվել են բոլոր հորատանցքերում, հորատման նիշից 2.8-3.2 մետր խորությունների վրա:

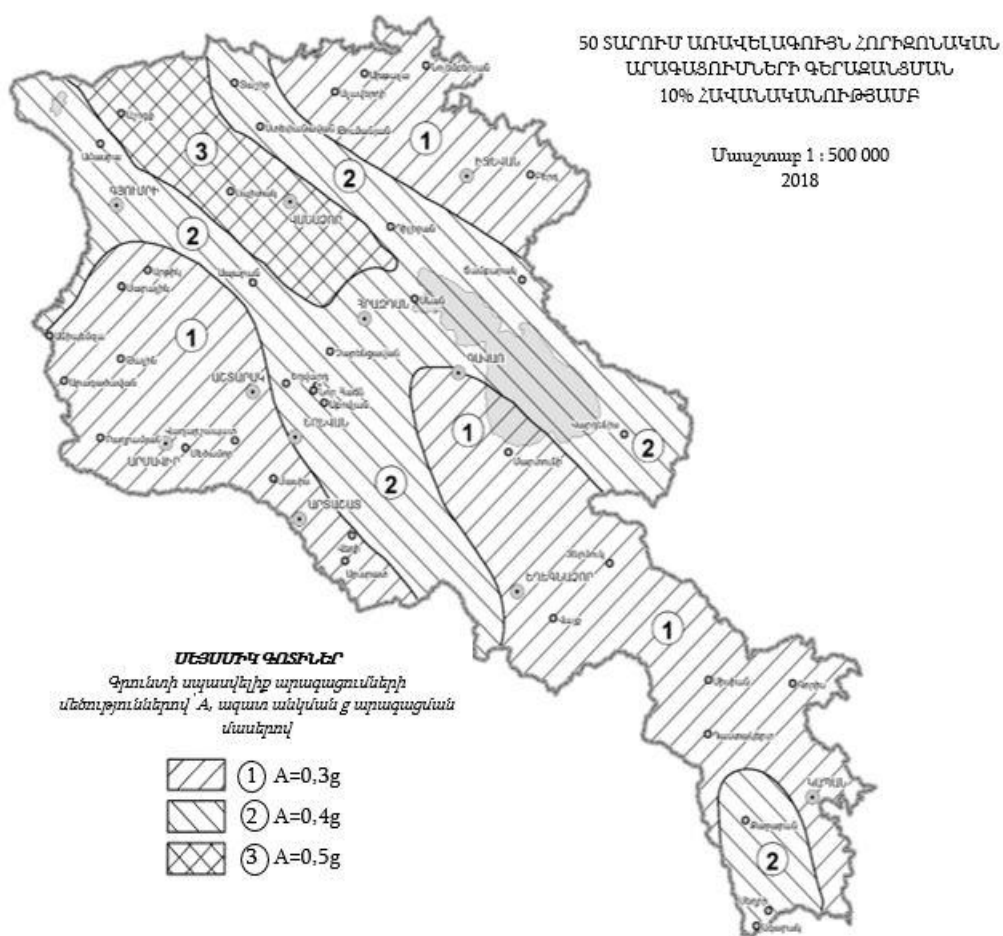
Երկրաբանական և ինժեներա-երկրաբանական պրոցեսները և երևույթները

Վտանգավոր ֆիզիկա-երկրաբանական երևույթները և պրոցեսները՝ կարստ, սողանք, փլուզում և այլն, որոնք կարող են բացասական ազդեցություն թողնել հիմքերի վրա բացակայում են, սակայն

Ըստ 2020 թվականի դեկտեմբերի 28-ի ՀՀ Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի N 102-Ն Հրամանի՝ «ՀՀՇՆ 20.04_Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. Նախագծման նորմերը»-ի Հավելված 1-ի, տեղամասի տարածքը գինվում է 1 սեյսմիկ գոտում, որտեղ հորիզոնական արագացման արժեքը 0.3g է, տես նկար 2.1.3-ը:

Մասշտաբայական օգտագործման համար ՀՀՇՆ 20.04_

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ ՀԱՎԱՆԱԿԱՆ ՄԵՑՄՄԻՎ ՎՏԱՆԳԻ ԳՈՏԻՎՈՐՄԱՆ ՔԱՐՏԵԶ

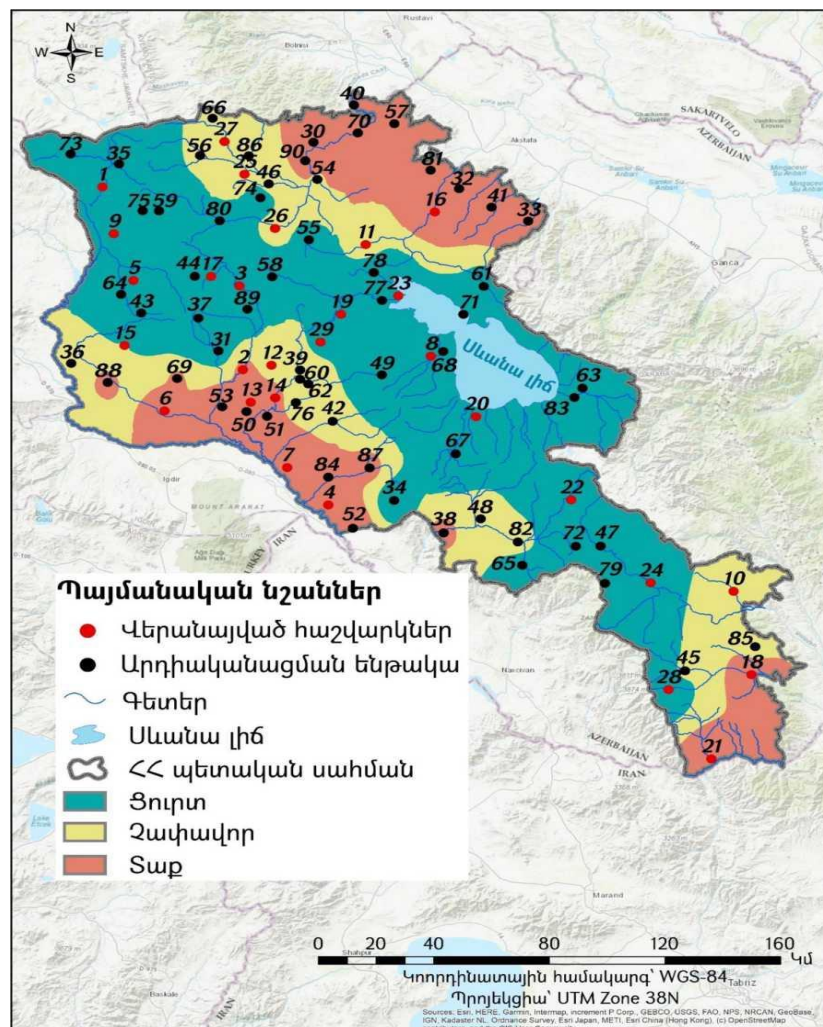
Նկար . ՀՀ սեյսմիկ գոտիների քարտեզ

ՀՀ Արարատի մարզի Մասիս համայնքի Արևաբույր բնակավայրի կառուցապատման ենթական տարածքի ինժեներա - երկրաբանական ուսումնասիրությունների հաշվետվությունը ներկայացված է Հավելվածում:

Կլիմա

Կլիմայական բնութագրերը բերված են ՀՀՇՆ 22-01-2024 «Շինարարական կլիմայաբանություն» ՀՀ շինարարական նորմերը» փաստաթղթից՝ տարածքին ամենամոտ գտնվող Արտաշատի կայանից և ներկայացված են աղյուսակներ 1.-9.:

Օդի միջին տարեկան ջերմաստիճանը 11.9°C է, օդի միջին տարեկան առավելագույն և նվազագույն ջերմաստիճանները համապատասխանաբար՝ 19.1°C և 6.0°C , օդի դիտված տարեկան բացարձակ առավելագույն և նվազագույն ջերմաստիճանները համապատասխանաբար՝ 42.6°C և -28.9°C , օդի միջին տարեկան հարաբերական խոնավությունը կազմում է 64%, տարեկան մթնոլորտային տեղումները 249մմ է, միջին տարեկան մտնոլորտային ճնշումը կազմում է 920.3հՊա, քամու միջին տարեկան արագությունը՝ 0.7մ/վ, ուժեղ քամիներով (≥ 15 մ/վ) օրերի քանակը՝ 7, ձմռան տևողությունը կազմում է 64 օր:

Նկար Կլիմայական գոտիների քարտեզ

Աղյուսակ 1. Օդի ջերմաստիճան

Բնակավայրի անվանումը	Միջին ջերմաստիճանը ըստ ամիսների. °C												Միջին տարեկան. °C	Բացարձակ նվազագույն. °C	Բացարձակ առավելագույն. °C
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր			
Արտաշատ	-3.5	-0.5	6.0	12.8	17.5	21.8	25.5	24.9	20.0	13.1	6.0	-0.4	11.9	-28.9	42.6

Աղյուսակ 2. Օդի միջին առավելագույն (մ.ա.) և միջին նվազագույն (մ.ն.) ջերմաստիճանը

Բնակավայրի անվանումը	մ.ա/մ.ն.	ըստ ամիսների. °C												Միջին տարեկան. °C
		Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	
Արտաշատ	մ. ա.	1.9	5.6	13.0	19.9	24.8	29.7	33.4	33.1	28.8	21.5	13.1	5.0	19.1
	մ. ն.	-7.1	-4.7	0.6	6.6	10.9	14.4	18.1	17.1	12.2	6.4	0.9	-3.9	6.0

Աղյուսակ 3. Օդի դիտված բացարձակ առավելագույն (ա) և նվազագույն (ն) ջերմաստիճանը

Բնակավայրի անվանումը	ա/ն	ըստ ամիսների. °C												Տարեկան
		Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	
Արտաշատ	ա	19.5	21.8	27.9	33.7	35.1	39.3	42.6	41.4	39.3	32.1	25.1	22.1	42.6
	ն	-28.9	-28.7	-27.2	-9.0	-0.6	3.3	4.5	8.0	-0.2	-5.5	-16.0	-27.3	-28.9

Աղյուսակ 4. Օդի հարաբերական խոնավությունը

Բնակավայրի, օդերևութաբանակա ն կայանի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը, %																
	Ըստ ամիսների												Միջին տարեկան	Ամենացուրտ ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %		Ամենատաք ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %	
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր		Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին	Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին
Արտաշատ	78	73	63	59	59	54	52	52	57	67	75	79	64	78	62	52	35

Աղյուսակ 5. Ձմռան սկիզբը, վերջը և տևողությունը (օդի 0 °C ջերմաստիճանի կայուն անցումը գարնանը և աշնանը)

Բնակավայրի անվանումը	Սկիզբ	Վերջ	Տևողություն, օր
Արտաշատ	15 դեկտեմբեր	16 փետրվար	64

Աղյուսակ 6. Քամու հաշվարկային արագությունը

Բնակավայրի անվանումը	Միջին տարեկան մտնողորտային ճնշումը, (հՊա)	Միջին տարեկան արագությունը, մ/վ	Ուժեղ քամիներով (>15 մ/վ) օրերի քանակը	Հաշվարկային արագությունը (մ/վ), որը հնարավոր է մեկ անգամ <<n>> տարիների ընթացքում		
				25	50	100
Արտաշատ	920.3	0.7	7	23	25	27

Աղյուսակ 7. Մթնոլորտային տեղումները

Բնակավայրի անվանումը	Տեղումների քանակը <u>միջին ամսական</u> մմ օրական առավելագույն													Ձնածածկույթ	
	ըստ ամիսների													Տեղումների քանակը նոյեմբեր-մարտ ամիսներին, մմ	Տեղումների քանակը ապրիլ-հոկտեմբեր ամիսներին, մմ
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	Տարեկան		
Արտաշատ	18	18	26	36	39	23	11	6	10	22	23	17	249	102	147
	18	20	32	36	43	34	T1	25	28	36	38	22	43		

Աղյուսակ 8. Նշված սահմաններում օդի միջին օրական ջերմաստիճանով օրերի քանակը

Ջերմաստիճանների սահմանները		Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր
Ջերմաստիճանային միջակայք T, °C		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Արտաշատ													
1	-24.9-ից մինչև -20.0	0.1	0.1										0.1
2	-19.9-ից մինչև -15.0	1.0	0.5										0.2
3	-19.9-ից մինչև -10.0	2.6	1.1	0.1								0.01	1.0
4	-9.9-ից մինչև 5.0	6.4	3.2	0.2								0.2	3.2
5	4.9-ից մինչև 0.0	12.8	9.8	2.8	0.03							1.8	10.8
6	0.1-ից մինչև 5.0	6.7	9.5	8.8	0.6						0.5	9.3	12.6
7	5.1-ից մինչև 10.0	0.9	3.5	13.5	5.3	0.2				0.1	5.0	14.4	2.6
8	10.1-ից մինչև 15.0	0.1	0.2	4.9	16.1	5.7	0.5	0.04		1.8	17.4	3.8	0.1
9	15.1-ից մինչև 20.0			0.3	7.5	18.7	7.6	0.5	0.8	13.1	7.6	0.1	
10	20.1-ից մինչև 25.0			0.01	0.4	6.4	17.9	11.4	15.1	13.5	0.2		
11	25.1-ից մինչև 30.0				0.01	0.04	4.1	18.0	14.2	1.2			
12	30.1-ից մինչև 35.0							0.6	0.5	0.01			

Աղյուսակ 9. Քամի

Բնակավայրի անվանումը	Ամիսներ	Կրկնելիությունը, % (ըստ ուղղությունների) Միջին արագությունը								Անդրրի կրկնելիությունը, %	Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը հունիս օգոստոս ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնը ըստ ուղղությունների հուլիսին, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը դեկտեմբեր-փետրվար ամիսներին	Միջին արագություններից առավելագույնը ըստ ուղղությունների հունվարին, մ/վ
		Հյուսիսային	Հյուսիս-արևելյան	Արևելյան	Հարավ-արևելյան	Հարավային	Հարավ-արևմտյան	Արևմտյան	Հյուսիս-արևմտյան						
Արտաշատ	Հունվար	7	8	10	20	12	10	15	18	88	0.3	ՀվԱրլ	2.0	ՀվԱրլ	3.1
		1.7	1.7	2.7	3.1	2.4	2.0	2.2	1.7						
	Ապրիլ	4	9	12	27	13	8	13	14	74	0.6				
		1.7	1.8	2.1	2.8	2.5	2.8	2.8	2.6						
	Հուլիս	8	7	9	16	9	9	18	24	80	0.4				
		1.7	1.9	1.7	2.0	2.0	2.0	2.7	2.3						
	Հոկտեմբեր	7	12	12	19	8	10	16	16	85	0.3				
		7	8	10	20	12	10	15	18						

Մթնոլորտային օդ

ՀՀ Արարատի մարզի Մասիս համայնքի Արևաբույր բնակավայրի և հարակից շրջանում մթնոլորտային օդի մոնիտորինգի դիտակայաններ չկան: Որոշակի պատկերացում տարածքի օդային ավազանների աղտոտվածության մասին կարելի է ստանալ նաև հաշվարկային եղանակով: Դրա համար ՀՀ բնապահպանության նախարարության «Շրջակա միջավայրի վրա ներգործության մոնիտորինգի կենտրոն» (ներկայումս՝ ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն») ՊՈԱԿ կողմից մշակվել է ուղեցույց ձեռնարկ, ուր ներկայացված են մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշների կախվածությունը տվյալ բնակավայրի ազգաբնակչության քանակից:

Աղյուսակ 1.

Բնակչության քանակը (հազ.)	Որոշված նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաները (մգ/մ ³)			
	Փոշի	Ծծմբի երկօքսիդ	Ազոտի երկօքսիդ	Ածխածնի օքսիդ
50 - 125	0.098	0.007	0.034	1.3
10 - 50	0.095	0.006	0.033	1.1
< 10	0.071	0.006	0.023	0.8

Արևաբույր բնակավայրում մշտական բնակչությունը ըստ պաշտոնական տվյալների չի գերազանցում 10000 մարդ: Հետևաբար, ձկնաբուծարանի տարածքի համար որպես մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշ պետք է ընդունել. փոշի 0.071մգ/մ³, ծծմբի երկօքսիդ 0.006 մգ/մ³, ազոտի երկօքսիդ 0.023մգ/մ³ և ածխածնի օքսիդ 0.8մգ/մ³:

Ջրային ռեսուրսներ

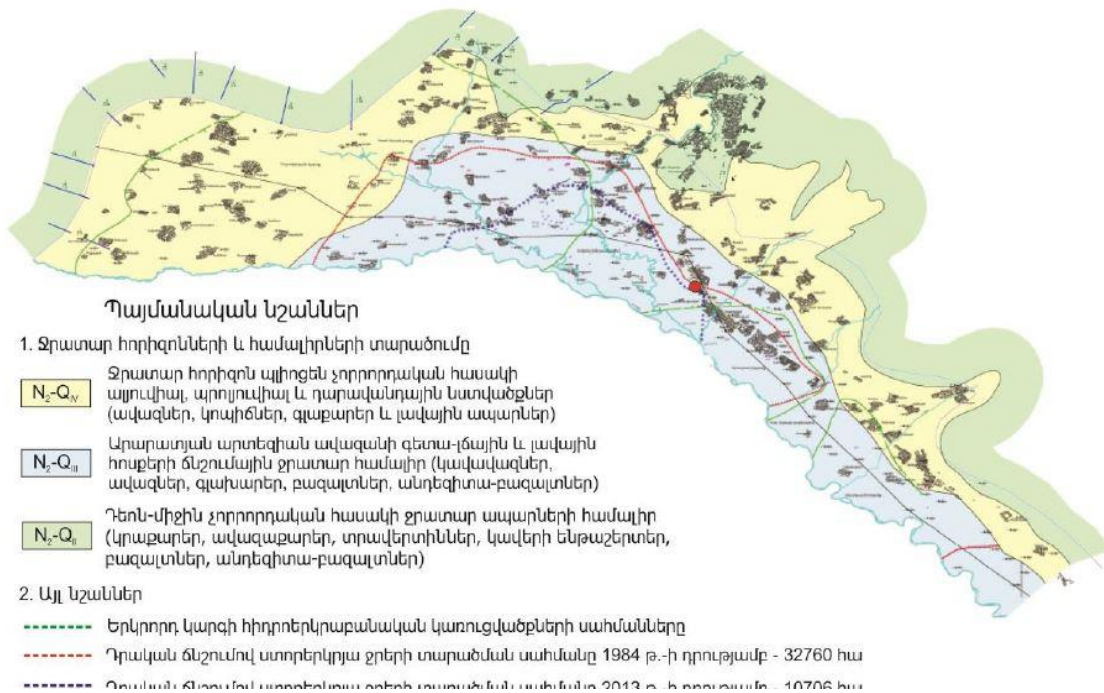
Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանի Արարատյան գետահովիտը հանդիսանում է Արարատյան արտեզյան ավազանի ստորերկրյա ջրերի կուտակման և բեռնաթափման մարզը: Այն գտնվում է Արաքս գետի ավազանի միջին հոսանքում և ձգվում է հյուսիս-արևմուտքից հարավ-արևելք՝ շուրջ 120 կմ երկարությամբ և 10-30 կմ լայնությամբ: Գտնվում է 800-1000 մ

բացարձակ նիշերի սահմաններում, գրավում է շուրջ 1300 կմ² մակերես և իրենից ներկայացնում է ստորերկրյա ջրերի շտեմարան, ուր 42 ջրերը մուտք են գործում դաշտավայրը եզրավորող Արարատի և Արագածի, Գեղամա, Ուրցի ու Հայկական պար լեռնաշղթաներից: Տարածաշրջանում Այստեղ ապարները ներկայացված են հնահրաբխային էֆուզիաներով (բազալտներ, անդեզիտա-բազալտներ, դացիտներ, խարամներ): Գոլորշիացումը գերազանցում է մթնոլորտային տեղումներին:

Արարատյան դաշտը իրենից ներկայացնում է միջլեռնային իջվածք, որը կապված է Արաքս գետի հետ իր ձախափնյա՝ Ախուրյան, Քասախ, Սևջուր (Մեծամոր), Հրազդան, Ագատ, Վեդի վտակներով, որոնց արտաբերման կոներով և լավատակ հնահուններով էլ տեղի է ունենում դաշտավայրի ստորերկրյա ջրերի սնումը: Գրունտային ջրատար հորիզոնի ապարները ներկայացված են կավավազներով, ավազակավերով և կավերով տարբեր հատիկայնության ավազների և կոպիճների մեծ հզորության ենթաշերտերով և ոսպնյակաձև առաջացումներով: Գրունտային ջրերի սնումը հիմնականում կատարվում է իրենցից ներքև տեղադրված ճնշումային ջրերի ուղղաձիգ բեռնաթափման, ինչպես նաև ռոռգման, ռոռգման ջրանցքներից ջրային կորուստների և գետային ջրերի ինֆիլտրացիայի հաշվին: Բեռնաթափումը կատարվում է գետային ցանցում, կոլեկտորադրենաժային ցանցերում և ծախսվում է գոլորշիացման վրա: Նշված գործոնների ազդեցությամբ և փոխհարաբերությամբ էլ ձևավորվում է գրունտային ջրերի ռեժիմը: Թույլ ճնշումային ջրատար հորիզոնը ներկայացված է ավազա-կոպճազլաքարային նստվածքներով և կավերի փոփոխական հաստության ոսպնյակաձև առաջացումներով: Թույլ ճնշումային ջրերը մեծամասամբ զուրկ են դրական ճնշումից, սակայն ամենուրեք բարձր են կանգնում գրունտային ջրերի մակարդակից: Ուժեղ ճնշումային ջրատար հորիզոնը տեղադրված է կապտականաչավուն կավերի շերտի տակ: Այս ջրատար հորիզոնի ջրերն ունեն դրական պիեզոմետրիական մակերևույթ, որը հարթավայրի եզրամասերից դեպի կենտրոն մեծանում է հասնելով 20 և ավելի մետրի: Նախատեսվող գործունեության վայրը գտնվում է Արարատյան արտեզիան ավազանի գետա-լճային և լավային հոսքերի ճնշումային ջրատար համալիրի մեջ, որտեղ գերակշռում են

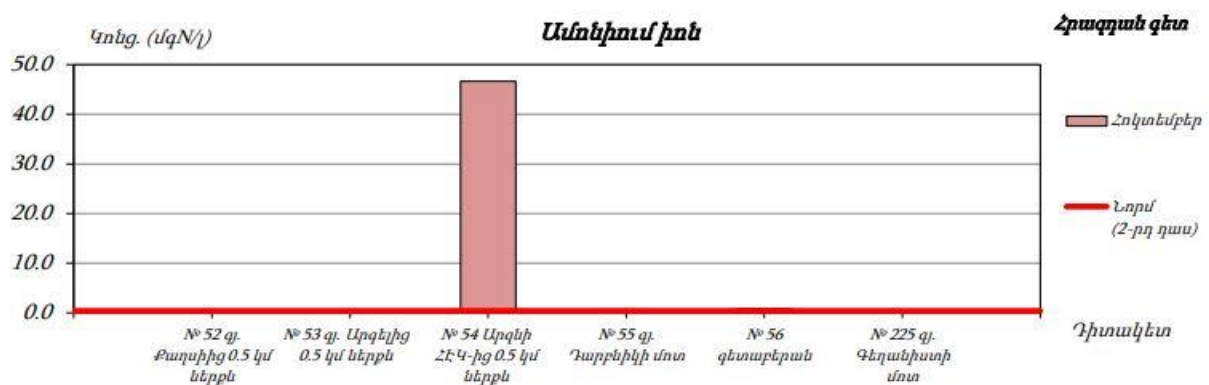
կավավազային, ավազային, գլախարային, բազալտային և անդեզիտա-բազալտային ապարները:

Արարատյան գոգավորության սիսեմատիկ հիդրոերկրաբանական քարտեզ

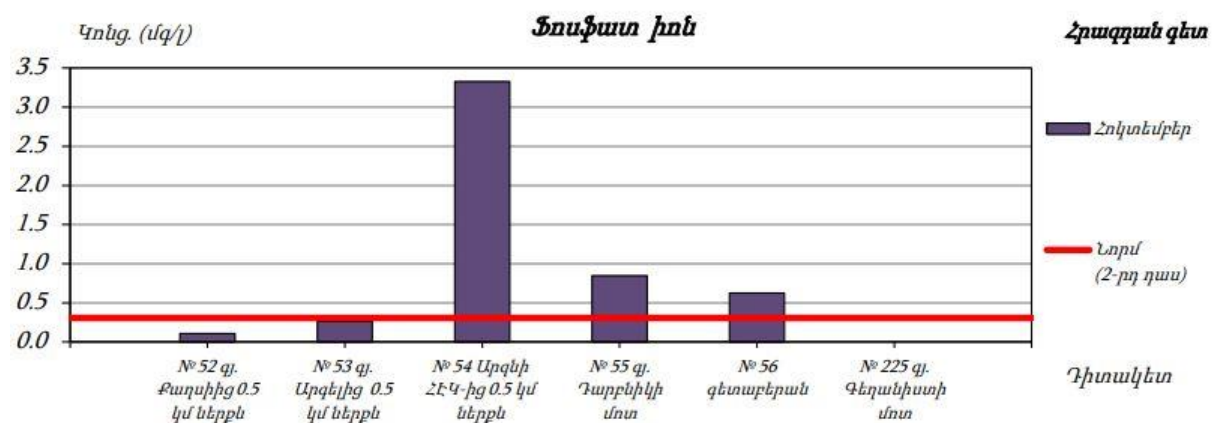

Դիտարկվող տարածքից 1.8կմ հեռավորության վրա է գտնում Հրազդան գետը: Ըստ Հիդրոոգերևութաբանության և մոնիտորինգի կենտրոն ՊՈԱԿ-ի 2024 թվականի 4-րդ եռամսյակի մակերևութային ջրերի որակի ամփոփագրի Հրազդանի ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվում է 20 դիտակետում: Քասախ գետի ջրի որակը Ապարան քաղաքից վերև հոկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), Ապարան քաղաքից ներքև՝ հոկտեմբերին՝ «վատ» (5-րդ դաս), Աշտարակ քաղաքից վերև հատվածում՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), Աշտարակ քաղաքից ներքև՝ հոկտեմբերին՝ «միջակ» (3-րդ դաս): Գեղարոտ գետի ջրի որակը Գեղարոտ գյուղից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), գետաբերանում՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս): Շաղվարդ գետի ջրի որակը Փարպի գյուղից ներքև հոկտեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս): Հրազդան գետի ջրի որակը Քաղսի գյուղից ներքև և Արգնի ՀԷԿ-ից վերև հատվածներում հոկտեմբերին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), Արգել գյուղից ներքև հատվածում՝ հոկտեմբերին՝ «լավ» (2-րդ դաս), Երևանից ներքև՝ Դարբնիկ

գյուղի մոտ, գետաբերանի, Գեղանիստ գյուղի և Երևանյան լճի մուտքի մոտ հատվածներում՝ հոկտեմբերին ջրի որակը գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս): Մարմարիկ գետի ջրի որակը Հանքավան գյուղից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանում՝ հոկտեմբերին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս): Ծաղկաձոր գետի ջրի որակը Ծաղկաձոր քաղաքից վերև հատվածում հոկտեմբերին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), Ծաղկաձոր քաղաքից ներքև՝ հոկտեմբերին՝ «վատ» (5-րդ դաս):

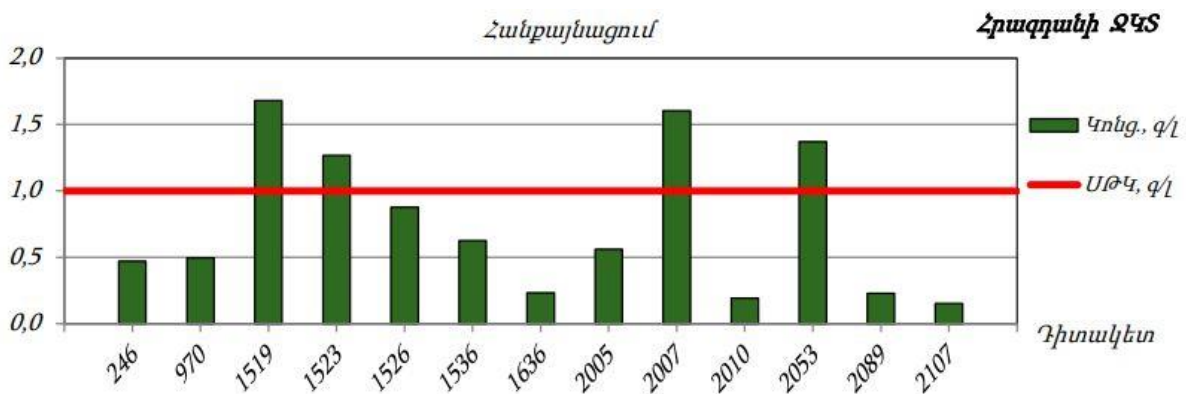
Գծապատկեր 62. Հրազդան գետում ամռնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 63. Հրազդան գետում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Հրազդանի ՋԿՏ-ում ստորերկրյա ջրերի քանակական հատկանիշների մոնիթորինգն իրականացվել է 32 դիտակետում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի, ծախսի և մակարդակի չափումներ: Հրազդանի ՋԿՏ-ի Արարատյան արտեզյան ավազանի հատվածի Դաշտավանի N1526, Սիսի N1535, N1536, 2003 և Ջրահովիտի N2007 դիտակետերի շատրվանող հորատանցքերում ջրի

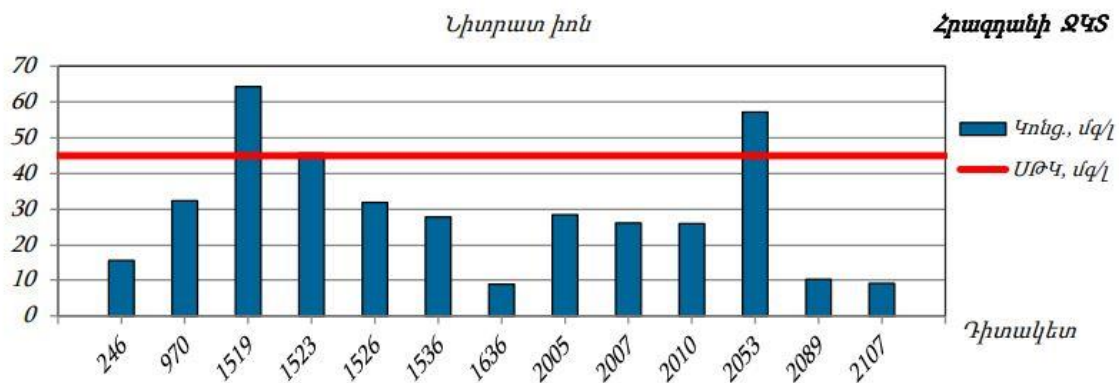
ծախսերը և մակարդակները, աննշան տատանումներով, կայուն են: Ծախսի և մակարդակի ավելացումներ են նկատվել Հովտաշենի N2008 և N2053 և Մասիսի քաղաքի N1519 դիտակետերի շատրվանոց հորատանցքերում: Արարատի մարզի Հայանիստի N2005 հորատանցում, ինչպես նաև Արմավիրի մարզի Գրիբոյեդով (N2056), Արագած (N2085) և Աղավնատուն (N2087) գյուղերի հորատանցքերում ջրի մակարդակը բարձրացել է 0.20 մ-ի սահմաններում: Միս (N78), Դողզ (N2086), Լեռնամերձ (N2088) և Կարբի (N2089) գյուղերի հորատանցքերում դիտվել է մակարդակի կայուն վիճակ: Ջրահովիտի (N2004) և Փարպիի (N2119) հորատանցքերում ջրի մակարդակը իջել է 0.30-0.40 մ համապատասխանաբար: Նիգավան բնակավայրի ջրհորներում (N2010, N2011) նկատվել է ջրի մակարդակի իջեցում, իսկ գյ. Խորոնքի (N2023) ջրհորում ջրի մակարդակը աննշան բարձրացել է: Ծախսի կայուն վիճակ նկատվել է գյ. Ղազարավանի (N755) և գյ. Բուժականի (N2105) աղբյուրներում: Ապարան քաղաքի (N2051, N2107), ինչպես նաև Բջնի (N246), Սուլակ (N1297, N1832), Կարբի (N1636) և Բյուրական (N2108) բնակավայրերի աղբյուրներում ծախսը նվազել է: Երևան քաղաքի N970 դիտակետի ջրի ծախսը ավելացել է շուրջ 0.7 լ/վ-ով:

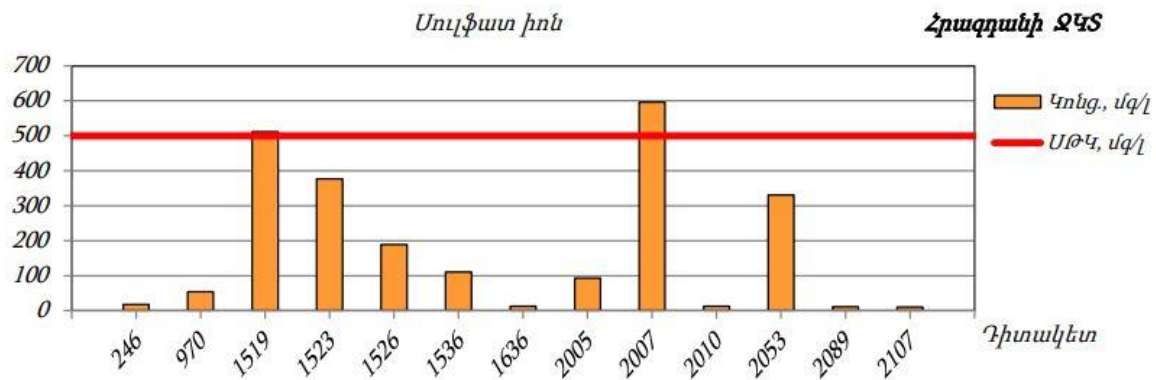
Փնայատներ 69. Հրազդանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը

Հրազդանի ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է 13 դիտակետում: Մասիս քաղաքի (N1519) շատրվանոց հորատանցքում ջրի հանքայնացումը, ինչպես նաև նիտրատ և ֆոսֆատ իոնների ցուցանիշները գերազանցել են համապատասխան ՍԹ-ները: Հովտաշեն գյուղի (N2053) շատրվանոց հորատանցքում գերազանցվել են հանքայնացումը և նիտրատ իոնի պարունակությունը: Ջրահովիտ (N2007) գյուղի շատրվանոց հորատանցքում՝

հանքայնացումը և սուլֆատ իոնի պարունակությունը գերազանցել են համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 70. Հրազդանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերում նիտրատ իոնի պարունակությունը

Գծապատկեր 71. Հրազդանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերում սուլֆատ իոնի պարունակությունը

Հողային ծածկույթ

Հողը երկրակեղևի մակերեսային փխրուն շերտն է, որը փոփոխվում է մթնոլորտի և օրգանիզմների ազդեցությամբ, լրացվում է օրգանական մնացուկներով: Հողն անընդհատ զարգանում և փոփոխվում է: Բնութագրվում է բերրիությամբ՝ բույսերին մատչելի սննդանյութերով և ջրով ապահովելու ունակությամբ, որի շնորհիվ այն դառնում է արտադրամիջոց, աշխատանքի առարկա, նյութական բարիքների աղբյուր:

Հողը գյուղատնտ. արտադրության հիմնական միջոցն է. ագրոտեխնիկական, ագրոքիմիական ու բարելավող միջոցառումների կիրառմամբ

այն կարելի է դարձնել առավել արդյունավետ, որի ցուցանիշը բույսերի բերքատվությունն է:

Նկար Հողերի բնական տիպերի տարածման քարտեզ

Արարատյան հարթավայրում առավել ցածրադիր տեղերում ձևավորվել են հումուսով աղքատ գորշ հողեր՝ բաց գորշագույն հողեր ու տիպիկ գորշահողեր՝ աղակալած տարածքներով: Անապատի համար բնորոշ այս հողերի առաջացմանը նպաստել են կլիմայի չորությունը և բուսական ծածկույթի աղքատությունը: Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանի հողերը պատկանում են մուգ շագանակագույն հողերի տիպին: Մուգ շագանակագույն հողերը մակերեսից ունենում են մուգ, երբեմն գորշավուն երանգավորում: Կուլտուրականացված շագանակագույն հողերը ձևավորվում են նախալեռնային հարթությունների վրա,

տարբերվում են համեմատաբար հզոր հումուսային հորիզոնով (50-70 սմ) թույլ դիֆերենցված համասեռ պրոֆիլի կառուցվածքով: Հին ոռոգելի հողատեսքերը հիմնականում լվացված են և առանձնանում են որոշակի խտացվածությամբ: Այս հողերը բնութագրվում են խայտաբղետ մեխանիկական կազմով, որը պայմանավորված է ռելիեֆի լիտոլոգիական պայմաններով, ինչպես նաև ներհողային հողմնահարման և ոռոգման ազդեցություններով: Հողերի ձևավորման համար հիմք են հանդիսացել կարծր ապարների հողմնահարման նյութերը, որոնք առանձնանում են ապարների բեկորային բարձր պարունակությամբ:

Տարածաշրջանի հողերի տիպը լեռնամարգագետնային և աղուտ-ալկալի է: Համաձայն կատարված ինժեներա-երկրաբանական ուսումնասիրությունների բուն կրթահամալիրի տարածքում առկա չէ հողաբուսական շերտ:

Դիտարկվող տարածքաշրջանի հողերը գտնվում են ծանր մետաղներով թույլ աղտոտված գոտում:

Բուսական և կենդանական աշխարհ

Արարատի մարզը համարվում է ՀՀ-ում տնտեսապես ամենազարգացած մարզերից մեկը: Առավելապես կարևորվում է մարզի գյուղատնտեսական նշանակությունը: Ունենալով Արարատյան դաշտի մի մեծ հատված՝ այստեղ է մշակվում ՀՀ գյուղատնտեսական մշակաբույսերի զգալի մասը: Մարզում զարգացած է երկրագործությունը: Հիմնական պտղատու այգիներն են խաղողի, ծիրանի, դեղձի այգիները, մշակվում են նաև կեռաս, սալոր, խնձոր, տանձ և այլն: Մարզի հիմնական մշակաբույսերն են ձմերուկը, սեխը, լոլիկը, վարունգը, լոբին, սիսեռը, կանաչ պղպեղը, սմբուկը և ցորենազգիների դասին պատկանող բույսերը:

Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանում գերակշռում են անապատային հողերը: Ավելի տարածված են հալոֆիլ և գիպսոֆիլ անապատները: Անապատի բուսականությունը աղքատ է:

Աճում են չորասեր, աղասեր բուսատեսակներ, խոնավ վայրերում եղեգն: Նախալեռնային կիսաանապատային գոտու գորշահողերի վրա աճում են ֆրիգանոփային չորասեր բույսեր, էֆեմերներ, հոտավետ օշինդրը և այլն:

Հալոֆիլ անապատներին բնորոշ բույսերն են՝ սոլերոս (*Salicornia europaea*), կալիդիում (*Kalidium caspicum*), աղահասկ (*Halostachys caspica*), բորակաբույս (*Nitraria schoberi*): Հալոֆիլ համակեցությունների հետ է կապված էնդեմիկ տեսակ՝ արարատյան որդան կարմիրի (*Porphyrophora hammelii*) գոյությունը, որը զարգանում է հիմնականում որդանախոտի (*Aeluropus littoralis*) արմատների վրա:

Գիպսոֆիլ անապատները բնորոշ են արաքսյան հարթավայրը շրջապատող լեռնաշղթային (Երանոս, Երախ, Ուրց): Գիպսոֆիլ անապատներին բնորոշ բույսեր են՝ սապնարմատ (*Gypsophila*) ցեղի ներկայացուցիչները, հալանտիումը (*Halanthium rarifolium*), մոլոկան Թախթաջյանի (*Lactuca takhtadzhianii*), զուգատերև (*Zygophyllum atriplicoides*) և այլն: Տարածաշրջանում հանդիպում են նաև՝ գեղածնկիկ մատիտեղանման (*Calligonum polygonoides*), հազարատերևուկ նեղատերև (*Achillea tenuifolia*), եղջերախոտ, եղնաբղեղ ավագուտային (*Ceratocarpus arenarius*), գեյդիլիցիա ծաղկավոր (*Seidlitzia florida*): Աճում են նաև այլ չոր բույսեր՝ տերեփուկ, երիցուկ, իշակաթնուկ:

Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանի կիսանապատային ցամաքային էկոհամակարգի կենդանական աշխարհը բազմազան է: Հայաստանի կիսանապատային ցամաքային էկոհամակարգերում գրանցված է ողնաշարավոր կենդանիների 101 տեսակ (երկկենցաղների՝ 4, սողունների՝ 30, թռչունների՝ 23, կաթնասունների 44) և անողնաշար կենդանիների 1687 (այդ թվում՝ փափկամարմինների 59, սարդակերպերի 97, միջատների 1531): Նախատեսվող գործունեության տարածաշրջանում հանդիպում են անողնաշարավոր կենդանիներից 51, իսկ ողնաշարավորներից 92 տեսակ: Կիսանապատներում հանդիպում են բազմաթիվ էնդեմիկ անողնաշար տեսակներ, ներառյալ միջերկրածովային, իրանական, կովկասյան և դրիմյան ծագում ունեցողները: Աղուտային հալոֆիլ համակեցությունների հետ է կապված էնդեմիկ տեսակի՝ Արարատյան որդանի (*Porphyrophora hamelii*) գոյությունը:

Տարածաշրջանում ողնաշարավոր կենդանիներից հանդիպում են հետևյալ ներկայացուցիչները՝ գորշուկը, նապաստակը, ճահճակուղբը, ժայռային մողեսը, լորտու սովորականը, դաշտամուկը, քարակզաքիսը և այլն:

Անողնաշարավորներից հանդիպում են՝ անձրևավորողը, մրջյունը, ծղրիղը, ճռիկը, մորեխը և այլն: Սողուններից հանդիպում են գյուրգա, հայկական իծ, լորտուներ, Արևմտյան վիշապիկը (*Eryx jaculus*) և այլն: Թռչուններից հանդիպում են տնային ճնճղուկը (*Passer domesticus*), մոխրագույն ագռավը (*Corvus corone*), անտառային արտույտը (*Lullula arborea*), գյուղական ծիծեռնակը (*Hirundo rustica*), եղինջաթռչնակը (*Troglodytes troglodytes*), ժայռային ծիծեռնակը (*Ptyonoprogne rupestris*): Գետերի իխտիոֆաունան ներկայացնում են բրամը (*Abramis brama*), ծածանը (*Cyprinus carpio*), սովորական լոքոն (*Silurus glani*) և այլն:

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ

Հայաստանում կենսաբազմազանության պահպանումը, հիմնականում, իրականացվում է Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներում (ԲՀՊՏ) (պետական արգելոցներ, ազգային պարկեր, պետական արգելավայրեր, բնության հուշարձաններ), որտեղ կենտրոնացած է բուսական և կենդանական աշխարհի տեսակազմի մոտ 60%-ը, ներառյալ հազվագյուտ, վտանգված, անհետացման եզրին հայտնված և էնդեմիկ տեսակների ճնշող մեծամասնությունը:

Արարատի մարզում գտնվում է «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցը, որը հիմնադրվել է 1958 թվականին: Արգելոցը գտնվում է Արարատի մարզում Արարատյան դաշտի հարևանությամբ՝ Գեղամա լեռնաշղթայի լեռնաբազուկների, Երանոսի և Երախի լեռների վրա, երևակման տարածքից ավելի քան 20կմ հեռավորության վրա: Այն զբաղեցնում է 23213.5հա տարածք, տեղակայված է ծովի մակարդակից 700-ից մինչև 2800 մ բարձրության վրա: Արգելոցի բուսական աշխարհը ներառում է անոթավոր բույսերի 1849 տեսակ: Ավելի քան 80 տեսակ ընդգրկված են Հայաստանի Կարմիր գրքում, իսկ 24 տեսակը էնդեմիկ են: Արգելոցի տարածքի 16%-ը անտառածածկ է: Բացատները, թփուտները և մացառուտները զբաղեցնում են տարածքի մեծ 20%-ը: Տարածքի մնացած 64%-ը զբաղեցնում են լեռնային քսերոֆիտների տարբեր տիպի համակեցություններ:

Կենդանական աշխարհը ներառում է կաթնասունների՝ 44, թռչունների՝ 192, սողունների՝ 33, երկկենցաղների՝ 5 և ձկների՝ 9 տեսակներ: Արգելոցի ժայռային,

[illegible]

Արգելոցի առանձնահատկություններից է նաև պատմական և մշակութային հարուստ ժառանգությունը՝ սկսած վաղնջական ժամանակներից: Տարածքը սերտորեն կապված է հայ ժողովրդի պատմության և պատմական անցյալի փառահեղ դրվագների հետ՝ սկսած բազմաստված հեթանոսական և հելլենիստական մշակույթի շրջաններից: Արգելոցում մինչ օրս պահպանվում են բազմադարյան պատմություն ունեցող մշակութային կոթողներ, պատմաճարտարապետական հուշարձաններ, բույսերի և կենդանիների եզակի տեսականեր, լանդշաֆտների հիասքանչ բազմազանություն:

Արարատի մարզում է գտնվում մեկ այլ բնության հատուկ պահպանվող տարածք՝ «Գոռավանի ավազուտներ» պետական արգելավայրը, որտեղ բուսականության հիմնական տիպը ավազային ջուզգունային անապատն է: Մա միակ տեղամասն է Փոքր Կովկասում որտեղ ներկայացված են ջուզգունի համակեցությունները, և խիստ հազվագյուտ է ողջ Կովկասի համար: Արգելավայրը անոթավոր բույսերի հազվագյուտ և անհետացող տեսակների բացարձակ թվաքանակով Հայաստանում գտնվում է առաջին տեղում /10 տեսակներ գրանցված են Հայաստանի Կարմիր գրքում/: Ընդհանուր առմամբ արգելավայրի տարածքում աճում են 160 տեսակի անոթավոր բույսեր: Էնդեմիկ ներկայացուցիչներից են *Salsola tamamschjanae*, *Acantholimon araxanum*: Այստեղ աճում են նաև ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված հազվագյուտ և արժեքավոր մի շարք այլ տեսակներ: Ողնաշարավորների ֆաունան հաշվվում է մոտ 20 տեսակ: Տարածքից հայտնի են Հայաստանի համար էնդեմիկ հանդիսացող 12 տեսակ բզեզներ:

Արարատի մարզում է գտնվում «Խոր վիրապ» պետական արգելավայրը, որը հիմնվել է 2007 թվականի հունվարի 25-ի N975-Ն որոշմամբ Փոքր Վեդու գյուղական համայնքի վարչական սահմաններում, Արաքս գետի ձախակողմյան մասի Խոր Վիրապ եկեղեցական համալիրի և Հայաստանի հնագույն մայրաքաղաք Արտաշատի աջակողմյան հատվածում գտնվող՝ 50,28 հեկտար տարածքում խոնավ տարածքի էկոհամակարգի, դրա բաղադրիչների, բուսական ու կենդանական տեսակների պահպանությունը, բնականոն զարգացումը, վերարտադրությունն ու կայուն օգտագործումն ապահովելու նպատակով: Արգելավայրի հատուկ պահպանության օբյեկտները մերձարաքսյան խոնավ տարածքի էկոհամակարգի յուրահատուկ կենդանական աշխարհն ու ջրաճահճային բուսականությունն են:

Արգելավայրի հիմնական խնդիրներն են՝

- 1) «Խոր Վիրապ» արգելավայրի լանդշաֆտային և կենսաբանական բազմազանության բնականոն զարգացման ապահովումն ու պահպանությունը.
- 2) խոնավ տարածքի էկոհամակարգի էկոլոգիական հավասարակշռության, այդ թվում՝ ջրային ռեժիմի պահպանությունը.

3) վայրի բուսատեսակների և կենդանիների բնական միջավայրի պահպանությունը.

4) վտանգված, կրիտիկական վիճակում գտնվող, խոցելի, անհետացման եզրին գտնվող, ինչպես նաև Հայաստանի Կարմիր գրքում ընդգրկված բույսերի և կենդանիների տեսակների պահպանությունն ու վերարտադրությունը.

5) գիտաճանաչողական և էկոլոգիական զբոսաշրջության իրականացման նախադրյալների ստեղծումը:

ՀՀ կառավարության 14.08.2008թ.-ի N967-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ տարածքի բնության հուշարձանների ցանկը, որոնք նույնպես հանդիսանում են բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ:

Ուսումնասիրվող տեղամասի տարածքում, ինչպես նաև մոտակա բնակավայրերի և դրանց հարակից տարածքներում բնության հուշարձաններ հաշվառված չեն:

Պատմամշակութային հուշարձանների ցանկը

Արարատի մարզի պատմության և մշակույթի հուշարձանների ցանկը 24 հունվարի 2002 թվականի N 65 որոշմամբ հաստատվել է Հայաստանի կառավարության կողմից: Համաձայն այդ որոշման Արևաբույր բնակավայրում պատմության և մշակույթի հուշարձաններ չկան:

Սոցիալ- տնտեսական բնութագիրը

Արևաբույր

Մակերես՝ 3.8կմ², Բնակչություն՝ 1339

Գյուղ Արարատի մարզի Մասիսի տարածաշրջանում, Մասիս քաղաքից 7 կմ հարավ-արևմուտք՝ Երևան - Նախիջևան երկաթուղու վրա: Մարզկենտրոնից գտնվում է 16 կմ հեռավորության վրա: Նախկինում ունեցել է Խառաթլու, Խառատլու անվանումները:

Գյուղը տեղադրված է ծովի մակարդակից 830 մ բարձրության վրա: Կլիման չոր, խիստ ցամաքային է: Ձմեռները սկսվում են դեկտեմբերի կեսերին, հունվարյան

միջին ջերմաստիճանը տատանվում է -30-ից -50: Ամառը տևական է՝ մայիսից մինչև հոկտեմբեր, օդի միջին ամսական ջերմությունը հասնում է 24-ից 26 աստիճան, իսկ առավելագույնը՝ 42 աստիճան: Հաճախ լինում են խորշակներ, որնք զգալի վնաս են հասցնում գյուղատնտեսությանը: Մթնոլորտային տարեկան տեղումների քանակը 250-300 մմ է: Բնական լանդշաֆտները կիսաանապատներ են, որոնք ոռոգման ընթացքում վեր են ածվել կուլտուր-ոռոգելի լանդշաֆտի: Ագրոկլիմայական տեսակետից համայնքն ընկած է բացարձակ ոռոգման գոտում:

1831 թ-ին ունեցել է 183, 1897 թ-ին՝ 202, 1939 թ-ին՝ 206, 1959 թ-ին՝ 314, 1979 թ-ին՝ 696 բնակիչ: Ըստ 2005 թ-ի ազգային վիճակագրական ծառայության տվյալների համայնքի բնակչությունը կազմում է 1053 մարդ, որից 51% տղամարդիկ են, իսկ կանայք՝ 49%: Մինչաշխատունակ տարիքի բնակչությունը կազմում է 22%, աշխատունակ տարիքի ներկայացուցիչները՝ 68%, հետաշխատունակները՝ 10%: Գյուղն ունի 262 տնտեսություն: Ունի դպրոց, կապի հանգույց, մանկապարտեզ, բուժկետ:

Համայնքի տնտեսության մասնագիտացման ճյուղը գյուղատնտեսությունն է, համախառն բերքի մեծ մասը տալիս է բուսաբուծությունը: Գյուղատնտեսական նշանակության հողերը կազմում են շուրջ 366 հա: Համայնքի հողերն օգտագործվում են որպես վարելահողեր՝ զբաղեցնելով մոտ 140 հա: Կան պտղատու և խաղողի այգիներ: Զբաղվում են այգեգործությամբ, խաղողագործությամբ, դաշտավարությամբ, բանջարաբուծությամբ: Մշակում են ջերմասեր բանջարաբուստանային կուլտուրաներ՝ լոլիկ, տաքդեղ, սմբուկ, ձմերուկ, սեխ, ինչպես նաև հացահատիկ և կերային կուլտուրաներ: Զբաղվում են նաև կաթնամսատու անասնապահությամբ, մեղվաբուծությամբ: Պահուստային հողերը նույնպես յուրացվում են և օգտագործվում որպես այգիներ, վարելահողեր: Կան նաև արոտավայրեր՝ 172 հա:

Համայնքի հիմնախնդիրների մեջ գլխավորը ոռոգման և խմելու ջրի ջրագծերի, գյուղամիջյան ճանապարհների վերանորոգումն է, դպրոցի շինարարությունը:

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԿԱՆԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Նախատեսվող գործունեության ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունները գնահատվում նոր կրթահամալիրի կառուցման գործողությունների ընթացքում, սակայն ազդեցությունները կլինեն ժամանակավոր՝ հաշվի առնելով շին. աշխատանքների ժամանակավոր բնույթը և տեղայնացվածությունը:

Կատարված ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ նախատեսվող գործունեության իրականացման տարածքներում /ազդեցության գոտում/ լանջափտի, բուսական ու կենդանական տեսակների, հողային և ջրային ռեսուրսների վրա վնասակար ազդեցություններ չեն ակնկալվում: Նախատեսված շինարարական աշխատանքների ազդեցությունը բնական լանդշաֆտների վրա կլինի նվազագույն՝ կրելով սահմանափակ և կարճատև բնույթ: Դրանք հնարավոր է կանխել կամ նվազեցնել շինարարական լավ պրակտիկայի արդյունքում:

Նախատեսվող գործունեության իրականացման արդյունքում ակնկալվում են հետևյալ հիմնական դրական ազդեցությունները.

- ուսումնական և աշխատանքային պայմանների բարելավում,
- կրթահամալիրի առկայություն և հարակից տարածքի բարեկարգում՝ խթանելով նաև առողջ ապրելակերպի զարգացմանը՝ ի հաշվիվ բարեկարգ և ժամանակակից բացօդյա մարզահրապարակների,
- բարեկարգված և կանաչապատված տարածքի կայուն օգտագործում և պահպանություն:

Նախատեսվող գործունեությունը հնարավորություն կտա կրթահամալիրի ուսուցիչներին, աշակերտներին, մանկապարտեզի սաներին և աշխատակազմին իրենց աշխատանքն ու ուսումնական գործընթացի կազմակերպումն ու իրականացումը անցկացնել առավել անվտանգ, բարեկարգ և հաճելի միջավայրում:

Օդային ավազանի աղտոտում

Ծրագրի ընթացքում հիմնականում կանխատեսվում են անօրգանական փոշու ժամանակավոր արտանետումներ հողային աշխատանքների ընթացքում: Շինարարության ընթացքում վերը նշված արտանետումները կլինեն տեղայնացված, ենթակա արագ ցրման և ժամանակավոր՝ հաշվի առնելով շինարարական աշխատանքների ժամանակավոր բնույթը: Կանխատեսվում է, որ նշված արտանետումները չեն գերազանցի ՀՀ թույլատրված նորմերը, իսկ մթնոլորտային ավազանում դրանց հնարավոր տարածումը և շրջակա միջավայրի վրա վնասակար ազդեցությունները կկանխարգելվեն և/կամ կնվազեցվեն բնապահպանական կառավարման պլանում ներկայացված միջոցառումների իրականացմամբ, մասնավորապես.

- կապալառուն պարբերաբար կիրականացնի շինարարական հրապարակում աշխատանքային մակերեսների ջրցանման և փոշենստեցման գործողություններ,
- շինարարական մեքենաների երթևեկությունը կկազմակերպվի համապատասխան չափաքանակներով և ծածկող պաստառների առկայությամբ, սահմանափակ արագությամբ (չի գերազանցի 30կմ/ժ արագությունը),
- սորուն նյութերը (ավազ, խիճ, հողային հանույթ և այլն) շինարարական հրապարակում կպահվեն պաստառներով ծածկված վիճակում,
- աշխատանքների ընթացքում պատշաճ մակարդակով կվերահսկվի նաև մեքենա- սարքավորումների տեխնիկական վիճակը:

Օդային ավազանի աղտոտվածության կանխմանն ուղղված միջոցառումների համալիր ցանկը ներկայացված է Բնապահպանական կառավարման պլանում:

Ծրագրի շրջանակում հարակից բնակելի և հասարակական շենքերից ստացված բողոքների դեպքում կիրականացվի նաև օդի աղտոտվածության գործիքային չափագրումներ, որոնք կհամեմատվեն գործող օրենսդրական նորմերի և ելակետային տվյալների հետ:

Ջրօգտագործում և ջրային համակարգերի վրա ազդեցություն

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում ջուրը հիմնականում օգտագործվելու է շինհրապարակի ջրցանման, մաքրման, որոշ շինաշխատանքների կազմակերպման, ինչպես նաև կապալառուի աշխատակազմի խմելու և կենցաղային կարիքները հոգալու համար: Նոր կրթահամալիրի կառուցման աշխատանքների ընթացքում առաջացած հնարավոր փոշու մակարդակները կնվազեցվեն ջրցանի իրականացմամբ:

Շինարարության ժամանակ ժամանակավոր ջրամատակարարման համար ջրի հիմնական աղբյուր կծառայի համայնքային ջրամատակարարման ցանցը, որը շինարարության ողջ ընթացքում ապահովվելու է անհրաժեշտ ջրապահանջը:

Ջրցանի ծավալները հաշվարկվում են այնպես, որ մակերևութային հոսքեր չառաջանան և ջուրը բավականացնի միայն փոշենստեցման համար:

Ելնելով շինարարության ոչ մեծ տևողությունից հատուկ շինարարական բազայի ստեղծումը նպատակահարմար չէ: Շին. հրապարակում առաջարկվում է նախատեսել կոնտեյների տիպի հատուկ շինություններ՝ աշխղեկի գրասենյակ, հանդերձարան լվացարան-ցնցուղարան, փակ պահեստ, ինչպես նաև ճաշարան, բիոզուգարան, աղբի տարրաներ և այլն:

Ժամանակավոր տնտեսության շենքերի և շինությունների վերջնական ցանկը կճշտվի շինարարության ընթացքում և ըստ անհրաժեշտության այլ լրացուցիչ պայմանների ապահովումը կարող է իրականացվել հետագայում:

Թափոնների առաջացում և կառավարում

Կառուցապատման ժամանակ կատարվելու է 10428.8մ³ ծավալի հողային աշխատանքներ՝ հանույթ, որից ետ լիցք՝ 5617.0մ³: Ավելացած 4811.8մ³ ծավալով հողային զանգվածն օգտագործվելու է տարածքի հարթեցման համար, քանի որ տարածքում առկա են ռելիեֆի անհարթություններ: Տարածքում առկա ռելիեֆի անհարթությունների հարթեցման համար իրականացվելու է գրունտների լիցք՝ 10051.0մ³ ծավալով, ուստի պակասող 5239.2մ³ (10051.0-4811.8=5239.2) ծավալով հողային զանգվածն է բերվելու է համայնքի կողմից հատկացված վայրից:

Ընդհանուր շինարարական աղբի ծավալը գնահատում է մոտ 344.1մ³: Շինարարական աղբի ամբողջ ծավալի հեռացումն ու տեղադրումը կիրականացվի ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով՝ Տեղի համայնքապետարանի հետ համաձայնեցված վայրում, որի վերաբերյալ համաձայնությունը նախատեսվում է ձեռք բերել մինչ շինարարական աշխատանքների մեկնարկը:

Համաձայն ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006թ. հոկտեմբերի 26-ի «Հայաստանի Հանրապետությունում գոյացող արտադրության (այդ թվում ընդերքօգտագործման) և սպառման թափոնների ցանկը հաստատելու մասին» N342-Ն հրամանի, շինարարական աշխատանքների ընթացքում, մասնավորապես՝ նոր կրթահամալիրի շենքի կառուցման և տարածքի բարեկարգման աշխատանքների ընթացքում գնահատվում են ստորև ներկայացվող կազմով թափոնների առաջացում.

Թափոնի անվանում	Ծածկագիր	Վտանգավորության դաս	Քանակ
Կենցաղային չտեսակավորված աղբ (բացառությամբ խոշոր եզրաչափերի)	91200400 01 00 4	IV	մոտ 3 տ
Շինարարական աղբ	91200601 01 00 4	IV	344.1 խ.մ

Շինարարական աղբի փաստացի քանակի որոշումը և ծավալաթերթով նախատեսված վճարումը հնարավոր է իրականացնել տեղամասի տեխնիկական հսկողություն իրականացնող ինժեների և հեղինակային հսկողություն իրականացնող կազմակերպության համաձայնությամբ:

Նախատեսվող գործունեության ընթացքում քսայուղերի և հեղուկ վառելիքի թափոնների առաջացում չի կանխատեսվում:

Կենցաղային աղբը, որի ընդհանուր քանակը գործունեության ողջ ընթացքում կանխատեսվում է մոտ 3տ, կտեղափոխվի աղբահավաք ծառայություն իրականացնող ընկերության կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Աղմուկի և թրթռումների ազդեցություն

Աղմուկի համեմատաբար բարձր մակարդակները գնահատվում են շին. աշխատանքների ընթացքում օգտագործվող մեքենա-մեխանիզմների շահագործումից, որոնք նախատեսվում է շահագործել բացառապես աղմկակլանիչների և խլացուցիչների առկայության դեպքում: Բացի այդ հիմնականում աղմուկ առաջացնող գործողությունները կիրականացվեն միայն օրվա ցերեկային ժամերին, այն է՝ ժամը 9:00- ից մինչև առավելագույնը ժամը 18:00:

Աղմուկի մակարդակի նվազումը ըստ հեռավորության կարելի է հաշվարկել հետևյալ բանաձևով

$$L_2 = L_1 - 20 \cdot \log_{10}(r_2/r_1)$$

Որտեղ՝

L_1 -ը ձայնի մակարդակն է աղբյուրից r_1 մետր հեռավորության վրա

L_2 -ը վերջնական ձայնի մակարդակն է աղբյուրից r_2 հեռավորության վրա

Աղմուկի ամենաբարձր և հիմնական աղբյուր հանդիսանում է բեռնատարների աշխատանքը: Որի 1 մետր հեռավորության վրա աղմուկի առավելագույն մակարդակը կազմում է 90 dB:

Կատարվող հաշվարկը աղբյուրից 40 մ հեռավորության համար:

Հաշվարկը կատարվել է վատագույն սցենարաով, ենթադրելով, որ չկա աղմուկը խլացնող որևէ պատնեշ:

$$L_2 = 90 - 20 \cdot \log_{10}(40/1)$$

$$L_2 = 90 - 20 \cdot \log_{10}(40)$$

$$L_2 = 90 - 20 \cdot 1.6021$$

$$L_2 \approx 90 - 32.042 \approx 57.96 \text{ dB}$$

Բեռնատարների աշխատանքից 40 մետր հեռավորության վրա աղմուկի մակարդակը կլինի ոչ ավել քան 57.96 dB:

Ամենամոտ բնակելի տան հեռավորությունը նախատեսվող աշխատանքներից կազմում է 80 մետր

$$L_2 = 90 - 20 \cdot \log_{10}(80/1)$$

$$L_2 = 90 - 20 \cdot 1.903$$

L2≈90– 38.06≈51.94 dB

Ամենամոտ բնակելի տան շրջակայքում աղմուկի մակարդակը կապառվի միջև առավելագույնը 57.96 dB:

Աշխատանքները կատարվելու են ցերեկային ժամերին:

Հաշվարկներով ստացված արդյունքները չեն հակասում «ԱՂՄՈՒԿՆ ԱՇԽԱՏԱՏԵՂԵՐՈՒՄ, ԲՆԱԿԵԼԻ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՇԵՆՔԵՐՈՒՄ ԵՎ ԲՆԱԿԵԼԻ ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐՈՒՄ» N2-III-11.3 ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ ՀՀ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ հրամանին:

Շինարարական գործողությունների ընթացքում թրթռումների ազդեցություններ հարևան ազդակիրների վրա չեն կանխատեսվում:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում կապալառուն պարտավոր է հետևել ՀՀ թրթռումների գործող նորմերը, քանի որ ծրագրի շրջանակում հարակից կառույցների վրա հասցրված ցանկացած ֆիզիկական վնասը պետք է վերացվի կամ փոխհատուցվի կապալառու ընկերության սեփական միջոցների հաշվին:

Աղմուկի և թրթռումների մակարդակների կառավարմանն ուղղված մեղմացնող միջոցառումներն առավել մանրամասն ներկայացված են ԲԿՊ-ում: Ծախսերի արդյունավետության տեսանկյունից նպատակահարմար է համարվել աղմուկի և թրթռումների մակարդակների գործիքային չափագրումներ իրականացնել միայն բողոքների դեպքում:

Ազդեցություն պատմամշակութային հուշարձանների վրա

Հողային աշխատանքների ընթացքում պատահական գտածոի (շարժական կամ անշարժ) անսպասելի հայտնաբերման դեպքում, համաձայն ՀՀ «Պատմության և մշակութային անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին» օրենքի (1998թ.) և ՀՀ կառավարության 2002 թվականի ապրիլի 20-ի N 438 որոշման 43-րդ կետի ընթացակարգերի, աշխատանքները կդադարեցվեն և շինարար կապալառուն կտեղակացնի Պատվիրատուին, վերջինս էլ՝ լիազոր մարմին:

Աշխատանքի անվտանգություն

Նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում մեծ ուշադրություն է դարձվելու աշխատանքային անվտանգության ապահովման հարցերին, որի համար նախատեսված են մի շարք միջոցառումներ հնարավոր ազդեցությունները և անհարմարությունները բացառելու կամ մեղմացնելու նպատակով:

Շինհրապարակում առողջության և աշխատանքային անվտանգությանն ուղղված կանոնները/միջոցառումները կիրականացվեն կապալառուի կողմից՝ համաձայն ԲԿՊ-ում նկարագրված ընթացակարգի, որոնք համալիր ներկայացված են ԲԿՊ-ի «Առողջության և աշխատանքի անվտանգության պլան», ինչպես նաև «Արտակարգ իրավիճակների արձագանքման պլան» ենթաբաժիններում:

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում խստորեն կպահպանվեն անվտանգության և հակահրդեհային միջոցառումները, մասնավորապես .

- Նախքան աշխատանքի սկսելը կկատարվի շինհրապարակի ժամանակավոր ցանկապատում և կտեղադրվեն մուտքը արգելող ցուցափեղկեր/նշաններ:
- Շինարարությունում շահագործվող կռունկը պետք է անցած լինի անվտանգության տեխնիկայի փորձաքննության և գրանցված լինի, «Տեխնիկայի անվտանգության ազգային կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի ռեգիստրում:
- Հակահրդեհային անվտանգությունը շինհրապարակում, աշխատատեղում և աշխատանքի տեղամասերում անհրաժեշտ է ապահովել համապատասխան «Հակահրդեհային անվտանգության կանոններ» պահանջներին համապատասխան, ապահովել կրակմարիչի առկայությունը և հրդեհային անվտանգության վերաբերյալ պաստառներն այլն:
- Մինչև աշխատանքների սկսելը աշխատողներին պետք է հրահանգավորել անվտանգության տեխնիկայի մասին: Բանվորների աշխատանքների պաշտպանությունը պետք է ապահովվի վարչակազմի կողմից, նրանց անհատական պաշտպանական միջոցներ տրամադրմամբ (հատուկ արտահագուստ, կոշիկ, սաղավարտ և այլն):

- Տանիքի և բարձրության վրա աշխատանքերի իրականացման ժամանակ, աշխատանքներն անհրաժեշտ է կատարել անվտանգության գոտիների օգտագործմամբ, որոնք պետք է ամրացվեն կոնստրուկտիվ ճշտված և հուսալի էլեմենտից:
- Եռակցման աշխատանքներ իրականացնելիս անհրաժեշտ է հետևել, որպեսզի էլեկտրա և գազաեռակցված սարքերը գտնվեն ճանապարհներից և անցումներից մի կողմ և էլեկտրաեռացման սարքը և եռակցվող նյութը լինեն հողանցված:
- Խտացված գազով բալոնները պետք է տեղափոխել միայն հատուկ պատգարակի միջոցով: Բալոնին չի թույլատրվում մոտենալ յուրոտված հագուստով, արգելվում է նաև բալոնների մոտակայքում ծխելը:
- Արգելվում է տանիքում աշխատանքներն իրականացնելը, մշուշի, ամպրոպի և քամու 6 բալ արագությամբ գերազանցման դեպքում:
- Անվտանգության անհատական մոտեցումներ կապված կռունկի գործողության գոտում կատարվելիք շին-մոնտաժային աշխատանքների հետ (օրինակ՝ բեռի տեղափոխումը գոյություն ունեցող շենքերի տանիքի վրայով):

ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ

Շրջակա միջավայրի պահպանություն և մեղմացնող միջոցառումները

Ծրագրի համապատասխանությունը ՀՀ օրենսդրական պահանջներին և նորմերին նախատեսվում է ապահովել բնապահպանական կառավարման պլանի (ԲԿՊ) միջոցով: ԲԿՊ-ում պարունակում է Ծրագրի բոլոր փուլերի ընթացքում (նախագծում, շինարարություն և շահագործում) հնարավոր անցանկալի բացասական ազդեցությունները կանխելու և մեղմացնելու միջոցառումներն, ինչպես նաև մոնիտորինգի գործողությունները՝ ստուգելու համար շինարարական աշխատանքների իրականացման ընթացքի համապատասխանությունը պլանավորված մեղմացնող միջոցառումներին:

ԲԿՊ-ն որպես անբաժանելի մաս կցվելու է հիմնական շինարար կապալառուի մրցութային և պայմանագրային փաստաթղթերին: Հիմնական կապալառուն պատասխանատու է լինելու ԲԿՊ-ի իրականացման համար և իր հերթին համապատասխան պայմանագրային պարտավորություններ է նախատեսելու ենթակապալառուի հետ իր պայմանագրերում:

ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ	ՊԱՐԱՄԵՏՐԵՐ	ՄԵՂՄԱՑՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՍՏՈՒԳԱԹԵՐԹԻԿ
Ընդհանուր դրույթներ	Նախագգուշացումներ և աշխատողների անվտանգություն	▪ Շինարարության և շրջակա միջավայրի անվտանգությունը վերահսկող մարմինները և համայնքը պետք է նախագգուշացված լինեն սպասվող գործընթացների վերաբերյալ ▪ Աշխատողների անհատական պաշտպանության միջոցները պետք է համապատասխանեն ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված չափանիշներին (մշտապես սաղավարտների կիրառում, անհրաժեշտության դեպքում դիմակներ և պաշտպանիչ ակնոցներ, պաշտպանիչ հագուստ և կոշիկներ) ▪ Շինհրապարակում տեղադրվող համապատասխան տեղեկատվական վահանակները աշխատողներին կիրառել են հիմնական կանոնների և նորմերի վերաբերյալ:
Շինարարական աշխատանքներ	Օդի որակ	▪ կառուցապատման ենթակա տարածքը ցանկապատել ▪ շինությունների ծածկում անթափանց թաղանթով, համապատասխան բարձրության ▪ շինարարական աշխատանքների /Փոշի առաջացման աշխատանքներ/ ընթացքում անհրաժեշտ է իրականացնել ջրցան, ▪ պարբերաբար ստուգել շինարարական տեխնիկայի և Փոխադրամիջոցների տեխնիկական վիճակը և իրականացնել կարգադրում: ▪ շինարարական նյութերի (հատկապես սորուն շինարարական նյութերի դեպքում, ինչպիսիք են ավազը, խիճը, հողը և այլն) տեղափոխումը պետք է իրականացվի փակ ծածկով մեքենաներով. ▪ իրականացնել շինտեխնիկայի անվադողների լվացում շինհրապարակից դուրս գալուց առաջ
	Աղմուկ	▪ Աղմկահարույց աշխատանքներն հնարավորինս իրականացնել օրվա ցերեկային ժամերին: ▪ շինարարական աշխատանքները և տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպել ցերեկային ժամերին, ▪ պարբերաբար ստուգել և կարգադրել տեխնիկական միջոցների և ավտոտրանսպորտի շարժիչները, բացառել անսարք վիճակում գտնվող մեքենաների օգտագործումը ▪ շինարարական տեխնիկական միջոցների ընտրության ժամանակ հատուկ ուշադրություն դարձնել դրանց աղմուկի մակարդակին: ▪ Բոլոր մեքենաները պետք է ապահովված լինեն համապատասխան խլացուցիչներով:
	Թափոնների կառավարում	▪ Շինարարական աղբը պետք է պատշաճ կերպով հավաքվի և հեռացվի արտոնագիր ունեցող աղբահավաքների կողմից ▪ Բացառել տարածքում թափոնների բաց այրումը ▪ Անհրաժեշտ է նշանակել արտակարգ իրավիճակների համար պատասխանատու անձ, ով մշտապես ներկա կգտնվի շին. հրապարակում;

	Կեղտաջրերի հեռացում	▪ Շինարարական անձնակազմը կօգտվի նախատեսվող բիոզուգարաններից, կոյուղաջրերի հեռացումը շինհրապարակից պետք է իրականացվի ընդհանուր կոյուղու համակարգի միջոցով, ▪ Շինարարական տրանսպորտային միջոցները և սարքավորումները պետք է լվացվեն շինհրապարակից դուրս , համայնքում գործող մասնագիտացված կետերում:
--	---------------------	---

Մոնիտորինգ

ՀՏԶՀ-ի կողմից կանոնավոր մոնիտորինգ է իրականացվելու ԲԿՊ-ում նախանշված մեղմացնող միջոցառումների կատարումը և դրանց արդյունավետությունը ստուգելու նպատակով: ՀՏԶՀ-ի բնապահպանության երաշխիքների մասնագետները պարբերաբար իրականացնելու են մոնիտորինգի դաշտային ստուգայցեր կրթահամալսարի շինարարական տեղամաս: Մոնիտորինգային արդյունքները գրանցվելու են Ծրագրի շրջանակում մշակված մոնիտորինգի ստուգաթերթիկում:

Տեխնիկական վերահսկողության շրջանակներում կիրականացվի ամենօրյա հսկողություն, որը կներառի նաև բնապահպանական, առողջության և աշխատանքային անվտանգության հարցերը: և նկատված հայտաբերված անհամապատասխանությունների վերաբերյալ ժամանակին կտեղեկացվի ՀՏԶՀ-ին:

Ծախսերի արդյունավետության տեսանկյունից նպատակահարմար է համարվել փոշու, աղմուկի և թրթռումների մակարդակների չափագրումներն իրականացնել ազդակիր կողմերի համապատասխան բողոքների դեպքերում:

ՀՏԶՀ-ի կողմից նախատեսվող գործունեության իրականացման ողջ ընթացքում ներդրվելու է բողոքների անդրադարձման մեխանիզմ (ԲԱՄ): Շահառուների հետ կապի և բողոքների լուծման մեխանիզմների վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է ՀՏԶՀ-ի պաշտոնական կայքում (www.atdf.am):

ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՄԱՆ ՊԼԱՆ

Գործողություն	Նվազեցնող միջոցառումներ	Որտեղ իրականացնել	Ինչպես իրականացնել	Ժամանակամիջոց	Կատարող
Շինանյութերի և թափոնների տեղափոխում Շինարարական տեխնիկայի տեղաշարժ	- Մեքենաների և տեխնիկայի համապատասխան տեխնիկական վիճակի ապահովում - Բեռնատարերի բեռնվածության սահմանափակում հերթականության ապահովմամբ - Տեղափոխումների ժամանակացույցի և եռադրոհների սահմանում	Շինհրապարակ Շինանյութերի և աղբի տեղափոխման երթուղիներ	Շինհրապարակ տանող ճանապարհների ստուգում	Աշխատանքային ժամերին և դրանցից դուրս անսպասելի ստուգումների իրականացում	Կապալառու
Շինարարական տեխնիկայի շահագործում տեղամասում	Մեքենաների և տեխնիկայի լվացումը պետք է կատարվի շինհրապարակից դուրս , համայնքում գործող մասնագիտացված կետերում - Տեխնիկական միջոցների վառելիքի լիցքավորումը և յուղումը պետք է իրականացվի շինհրապարակից դուրս լցակայաններում կամ սպասարկման կետերում	Մասնագիտացված ընկերություն	Գործընթացների գործունեության ստուգում	Մեխանիզմների շահագործման ընթացքում	Կապալառու
Հողային աշխատանքներ	- Հանված հողերը հեռացվում են համայնքի կողմից հատկացված վայր	Շինհրապարակ	Գործընթացների ստուգում	Հողային աշխատանքների	Կապալառու

				ընթացքում	
Կենցաղային աղբի առաջացում	- Աղբամանների տեղադրում շինարարական հրապարակում - համայնքի թույլտվություն աղբի մշտական տեղակայման վերաբերյալ	Շինհրապարակ	Արտաքին գնում	Շինարարության ողջ ընթացքում	Կապալառու, քաղաքապետարանի վերահսկողություն
Աշխատանքի անվտանգություն	- Անձնակազմի ապահովում արտահագուստով և անձնական պաշտպանիչ միջոցներով - Շինարարության կանոնների և անձնական պաշտպանության նորմերի խստիվ պահպանություն	Շինհրապարակ	Ստուգման գործընթացներ	Աշխատանքների ողջ ընթացքում	Կապալառու, պատվիրատու
Տարածքի Կանաչապատում, բարեկարգում	Տեղանքին բնորոշ ծառաթփային բուսականության թփերի և այլ բուսականության նորմալ աճ	Կառուցապատվող հողամաս	Կանաչապատման բոլոր տեղամասերը Արտաքին գնում	Շինարարության Ավարտին	Կապալառու
Վտանգավոր նյութերի և թափոնների կառավարում	Վառելիքի, յուղերի և այլ թունավոր նյութերի արտահոսքեր	Շինհրապարակ	Արտաքին գնում	Շինարարության ընթացքում	Կապալառու,

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

- ՀՀՇՆ 22-01-2024 «Շինարարական Կլիմայաբանություն» ՀՀ շինարարական նորմերը հաստատելու և ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2011թ. սեպտեմբերի 26-ի N167-Ն հրամանը ուժը կորցրած ճանաչելու մասին:
- Временное методическое пособие по расчету выбросов от неорганизованныхисточников в промышленности строительных материалов, МИНПРОМСТРОЙ СССР1984, Москва.
- ԱԴԲ 2015: Բնապահպանական գնահատման և ուսումնասիրության շրջանակ:
- ՀՀ կառավարության որոշում N160-Ն, 2 փետրվար, 2006թ: Բնակավայրերում մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի խտությունների (կոնցենտրացիանների-ՍԹԿ) նորմատիվները հաստատելու մասին:
- Տեղեկագիր ՀՀ հիդրոթերմութաբանության և շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի արդյունքների մասին: Երևան: 2024թ 1-ին եռամսյակ:
<http://armmonitoring.am/public/admin/ckfinder/userfiles/files/texekanq/eramsjak/I-2024.pdf>
- ՀՀ կառավարության որոշում 596-Ն, 2015: ՀՀ-ում «Կառուցապատման նպատակով թույլտվությունների և այլ փաստաթղթերի տրամադրման կարգը հաստատելու և ՀՀ կառավարության մի շարք որոշումներ ուժը կորցրած ճանաչելու մասին»:
- ՀՀ տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարի N-1243-Ն հրաման, 2015թ: «Սեյսմիկ պաշտպանության բնագավառի հատուկ և կարևոր նշանակության օբյեկտները սահմանելու մասին»:
- ՀՀ Օրենք Սեյսմիկ պաշտպանության մասին, 2002 թ:
- ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի N 102-Ն հրաման, 2020թ: ՀՀՇՆ 20.04-2020 «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարության նախագծման նորմեր» շինարարական նորմերը հաստատելու և ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2006 թվականի փետրվարի 3-ի N 24-Ն հրամանն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին: